

Kő-Szabó Imre

Életfotók betűkkel írva

magáról az életéről

FOTÓ: ROSTÁSY SZABÓ MIHÁLY

Kő-Szabó Imre

Életfotók betűkkel írva

magáról az életről

**(riportok – tudósítások – emberekről –
apró történetekkel)**

(Vác – 2017)

Kő-Szabó Imre: Életfotók betűkkel írva

(A kötet riportjait válogatta és szerkesztette

Kő-Szabó Imre)

(A kötet számítógépes összeállítását, szerkesztését végezte

Szabó Rózsa)

A címlap

Rostásy Szabó Mihály fotóművész (tanár úr)

fotójának felhasználásával készült

(A szerző fotóját készítette

Gazsó Irma Viola)

**(a kötetben szereplő írások megjelentek 2006-tól kezdődően, a KLÁRIS
Irodalmi-kulturális folyóirat lapszámaiban)**

Motto: „Kezdem gyanítani, hogy mindabban, ami fontos és másíthatatlan, nincs véletlen. (...) Vannak pillanatok, amikor játszik velünk az élet, s kissé összekuszálja bennünk mind azt, amiről azt hittük, hogy végleges.”

(Márai Sándor)

Minden jog fenntartva

© Kő-Szabó Imre

ISBN: 978-963-12-7958-0

Vác 2017

Kő-Szabó Imre riport kötete elé:

Kő-Szabó Imre 2004-ben jelentkezett nálunk szerényen egy könyvismertetéssel. Ezt néhány novella követte, majd további könyvismertetések, esszé, hozzászólás. Aztán felvetette, hogy írna nekünk – az adott témában, mivelhogy a KLÁRISnak (1992 óta) tematikus számai vannak – riportokat. Merthogy ő újságíró is, nemcsak „szépíró”. Első riportját megírta nekünk 2006 nyarán, természetesen örömmel azonnal leközlöttük a 06/4. számban. Ennek tehát több mint 10 éve, azóta pedig megjelent a már nyomdában lévő lapszámot is beleértve 63 szám, bennük Kő-Szabó Imrének több mint 60 riportja. Hangsúlyozni érdemes azt is, hogy valamennyi szám továbbra is tematikus. Kő-Szabó Imrének tehát szinte minden adott témában, témáról volt mondanivalója, véleménye, ezt megerősítő nem is egy, de minden esetben több története. Mi pedig érdeklődve vártuk, ki mindenkiről tud mesélni nekünk, miközben nem rejti véka alá saját véleményét sem, ahogyan ez a jó riportertől – riportokat írótól – elvárható.

(Az esetleges viták elkerülésére idézem a wikipedia erre vonatkozó szövegét: „A riport érdekes eseményről szóló, emberközpontú műfaj, mely a helyszínen, vagy helyszíni tapasztalatok alapján, az illetékes(ek) megszólaltatásával készülő, hírlapi, rádiós vagy televíziós tudósítás. Oknyomozó, valóságmagyarázó, a történet a meghatározó benne. Átmeneti műfaj, a tény- és a vélemény újságírás között. A riportter felderít, értékel, illetve általánosít. Az esemény mellett a helyszín és a szereplők is fontosak. Szabadabb, mint a tájékoztató műfajok. Lehet benne dialógus, illetve leírás is. Nem elemez, hanem szubjektíven állást foglal, megjelenhet benne az újságíró. A

szerző akár szépirodalmi eszközökkel is ábrázolhatja a személyiségeket.” Mi ehhez tarjuk magunkat.)

Kő-Szabó Imre riportjai mellett rengeteg olvasmányos-érdekes, sokszor tanulságos novellát ír, ezek számos helyen megjelennek, többek között 2007 óta az éves Kláris antológiákban, olykor a Klárisban és internetes portálokon (pl Magyar Irodalmi Lap). A szerző Orosházán született 1936-ban, Vácott él. Több mint 40 antológiában olvashatók szépirodalmi és más művei. Könyvei Mellékvágány (1995) és Késsel a kézben (2002) címmel láttak napvilágot. Tagja többek között a Krúdy Gyula Irodalmi Körnek, Krúdy bronzérmes. A Kláris folyóirat részéről pedig a Kláris Nívódíj I. fokozatának tulajdonosa (2010), illetve Kláris Irodalmi- Művészeti Díjas (2015).

Nos, a szerző a kifejezetten a Kláris számára írt több mint 60 riportjából választott ki most éppen 15-öt. Ez bizony erős válogatás! Arra a kérdésre, hogy mi alapján válogatott, kifejezetten az ember, az egyén középpontba állítását jelölte meg. És ez, lássuk be, egy riportertől talán természetesnek is vehető. A Kláris is az emberekkel foglalkozik persze, de olykor kitekint szélesebb társadalmi kérdések felé is. Kő-Szabó Imre azonban most csak az embert, az egyént állította abszolút középpontba, ám széles, mégis összefüggő ívet adva a kötetbe felvett riportjainak. Az idő elkerülhetetlen múlásától az érzelmeken, az értelmes életen, de az agresszió, vagy a bátorság követelményén át a kommunikáció fontosságán, a felelősség vállaláson keresztül a pihenés, a csend szükségességéig, majd a múlandóság témájáig jut el, hogy végül a „velünk született életerővel”, életigenléssel, csendes derűvel zárja könyvét. Az itt közölt riportok nem a megjelenés időrendi sorrendjét követik, hanem a szerző egyértelmű közlési szándékát,

határozott értékrendjét, ami, elolvasva ezeket a riportokat, tudósításokat, plasztikusan kirajzolódik számunkra. A könnyedség mögött tartalmas életek, nehéz küzdelmek, különös emberi sorsok rejtőznek! Mert bár a lap által megadott témákhoz készültek ezek a riportok részben az „apró történetek” csoportosításával, de egyáltalán nem „szabványszerűen”. Ez kitetszik mindegyik riportnak már a különös címéből, melyek kifejezőek, összefoglalóak, figyelemfelkeltőek önmagukban is. A szerző mégsem diktálja a véleményét, nem tukmálja rá sohasem a kedves olvasóra. Inkább elgondolkodtatja, körüljárva mindegyik témát több oldalról, megízleltetve az eltérő lehetőségeket, a különböző felfogásokat, miközben szinte észrevétlenül tágítja az olvasó látókörét is. Kellemes olvasni egyenként is a könnyed stílusban, de jól megírt emberi történeteket „dióhéjban”, és közben el is felejtkezünk arról, hogy Kő-Szabó Imre igazi szándéka a véleménymondás, az átfogó értelemben vett tanítás, miközben le sem tagadhatná „szépírói” voltát sem, ami lássuk be, megkönnyíti itt közölt művei befogadását is. Kő-Szabó Imre riportjai a Kláris irodalmi-kulturális lapnak biztos és értékes pontja, egyik „sarokköve”. Itt összegyűjtve és megfontoltan válogatva, szerkesztve pedig még inkább megmutatják igazi értéküket.

Budapest, 2016. december

dr. Györgypál Katalin

a Kláris alapító-főszerkesztője

Tartalom

1.	Napok, hetek, hónapok, évek	
	(Egy öreg hölgy visszaemlékezése életére).....	8
2.	Érző ember vagyok!.....	
	(Érezni kell mindent).....	13
3.	Az élet és annak értelme	
	(Élet – küldetés)	18
4.	Mindig csak várni kell?	
	(Várni valamire)	23
5.	Erőszak, agresszivitás, saját akarat?.....	
	(Agresszív emberekről).....	28
6.	Nagy bátorság volt tőle	
	(Bátor emberekről)	33
7.	Híd az emberek között	
	(Kommunikáció fontosságáról).....	39
8.	Nincs veszve semmi, újra lehet	
	(Újra lehet kezdeni).....	43
9.	Rablós írás (Pénzt vagy életet?)	
	(A pénzről, az anyagiakról).....	47
10.	Van felelősség, vagy nincs?	
	(A felelősségről).....	51
11.	Vágyakkal, célokkal, vagy azok nélkül?	
	(Emberi vágyak).....	55
12.	Nyarlalni megyünk!	
	(Nyaralásról – pihenésről).....	59
13.	Életképek a csendről	
	(Milyen is a csend).....	65
14.	Eltűnnek a napok, múlik az idő.....	
	(A mulandóságról).....	69
15.	Velünk született életerő	
	(Élni akarunk).....	73

Napok, hetek, hónapok, évek ...

„Ha nem vagy kész változtatni az életeden, nem lehet segíteni rajtad!” (Hippokratész)

- Meggyőztél, ugyan nem ment könnyen, hogy én az egész életemről beszéljek neked. Főleg a változásokról. Ezt ugyanis alaposan át kell gondolni, mert változás az volt bőven. Neked magyarázzam, hiszen te magad is tudod, hogy az élet egy folyamatos változás. Ha nem így volna, nem lenne fejlődés sem. Én most pontosan 73 éves öreg hölgy vagyok. Nem kevés idő ez.

- Ha az ember elkezdi mesélni az életét, tele van változások mérföldköveivel. Egyszerűen azért, mert maga az élet egy folyamatos változás. Ezt nem én definiáltam ezzel, ez így van! Példa rá az én egyszerű életem, amely az egyszerű folyása miatt, telis teli van változásokkal. Persze ezeknek a változásoknak a milyensége sem közömbös. Mert lehet olyan változás, amelytől kiugrom a bőrömből, de lehet olyan is, amelybe belegebedek. Én tudom: *„mindenki azon van, hogy változtasson a világon, de senki nem gondol arra, hogy megváltoztassa magát.”* Ezt Lev Tolsztoj mondta, de frappáns összefoglaló. Én, ha visszaemlékszem, mert szerencsére a memóriám még nem hagyott cserben, akkor 5-7 évente mindig történt velem valami. Visszatérve a memóriára, így hetvenen felül, azt tapasztalom, hogy a régebbi dolgokra emlékszem, a mai: kezembe a szemüvegem, keresem, mert nem tudom hová tette.

- Ott kezdem, hogy 1935-ben születtem, ebben az alföldi kisvárosban. Az öregek úgy mondták, hogy a békebeli időkben. Pedig az már nem volt az. Nekem a békebeliséget az jelentette, hogy békén hagytak. Nyugodtan játszhattam, nem volt semmi feladatom. Reggeli után irány az udvar, játék és játék, csak az ebéd szakította ketté az egész napos elfoglaltságomat. Apám dolgozott, volt egy kis boltunk. Ez olyan vegyes kereskedés. Megtalálható volt benne az alapvető élelmiszerek sora, só, cukor, liszt, rizs. Felvágottakat akkor még nem árultak, mert akkor mindenki vágott otthon disznót.

- 1942-ben jött el az életemben az első nagy változás. Otthon gyerekeskedtem. Anyám a háztartást vezette, néha besegített apámnak a boltba. Velem és öcsémmel is ő foglalkozott. Olyan volt, mint egy óvónő. Óvodába nem jártam, nem is volt ott, ahol laktunk. Tehát ebben az évben mentem iskolába. Ez nagydolog volt, legalább is nekem. Szokatlan, idegen környezetbe kerültem, félttem mindentől. Az első napokban, apám vitt az iskolába,

kerékpárral. Felültetett a vázra és bekerekezett velem a központba, az iskolába, majd tanítás után értem jött. Ez ment egy jó hétig, majd önállóan gyalogoltam reggel az iskolába, délután haza. Ez is egy változás volt, már, mint az első önállósodásom.

- Tíz éves voltam, amikor jó magamnak is, mint leány gyereknek, meg kellett tapasztalnom a háborút. Előtte szüleim beszéltek már sok mindenről, meg a negyvenes évek elején a Swarc bácsi nagy sárga csillaggal jelent meg az utcán. Kereskedő ember volt, szorgalmas, mindenből pénzt csinált. Emlékeim között egy lapos, kétkerekű kocsit tolt az utcán és rajta frissen sült tökszeletek voltak. Tolta a kocsit és kiabálta: - Friss, meleg a tököm! Aztán egyik napról a másikra, eltűnt. A szomszéd utcába német katonákat szállásoltak el egy háznál. Pár hét múlva őket is elvezényelték. Aztán visszafelé vonuló magyar katonák jelentek meg, később román katonák, majd bejöttek az oroszok. Olyan gyors változások zajlottak le, hogy nem lehetett pontosan követni, mi is történik.

- Az ötvenes években nagyon sok változás történt. Ekkor fejeztem be az általános iskolát és mentem gimnáziumba. Itt már nagylánynak éreztem magam, elkapott a szerelem is, meg egy jó erős fiú is. A lányságomnak is vége lett. Először meglepődtem, aztán már nem volt mit sajnálni rajta. El kellett fogadni ezt a változást is. Emlékszem, apám ebben az időszakban feszült napokat élt meg. Mint maszekkereskedőnek, sok gondja volt, már azon gondolkodott, feladja. Ekkor jött, pontosan emlékszem 1953. március 5-dike. Úgy tizenegy óra körül, bejött az osztályba az igazgató, mindenki felállt, a dirinek nagyon szomorú arca volt. Ott állt a katedrán és hosszú percekig várt, majd bejelentette, hogy a Szovjetunió lánnglelkű vezére, Sztálin elvtárs, meghalt. Az iskolarádió hangszóróit bekapcsolták, a Kossuth adón a szovjet himnusz szólt. Meghatódva szepegtünk és el sem tudtuk képzelni, hogy mi történt. Ahogy ott álltunk és bámultunk a semmibe, egyszer csak arra lettünk figyelmesek, hogy a Kovács Rozi nevet. Pizsmogtak a többiek, csend legyen! A felügyelő tanár ideges lett, nem tudta mit tegyen. Kovács Rozit, pedig egyre jobban és hangosabban rázta a nevetés. Végül azt a megoldást választották, hogy kivezették a teremből. Nagy felhajtás lett a következménye, a vége, pedig az, hogy kicsapták az iskolából. Egy ismeretlen szerző úgy fogalmazott: *„amikor a változás szelei fújnak, a kétkedők falakat húznak fel, az optimisták, pedig vitorlákat.”* Már csak felnőtt fejjel tudtam felfogni, az akkori eseményeket, micsodaváltozásokat hozott és eredményezett, de azt is, mit félmjelzett az ő neve. Sztálin mondta: *„Egy ember halála tragédia, egy millióé statisztika.”*

- Ezek után már sejthető volt, hogy a politikában gyökeres változásoknak kell bekövetkeznie. Innen már csak három év kellett, hogy elérkezzünk ötvenhat októberéhez és bebizonyítsuk a világnak, hogy milyen forradalmi változtatásokra vagyunk mi magyarok képesek. Az én életem is pezsgővé vált, mert 54-ben érettségiztem. Kacérkodtam az étellel, fiúkkal, úgymond mindennel, többek között a színészettel is. Ez onnan jött, hogy a gímibe játszottunk egy színdarabot és én abban állítólag, a többiek szerint, nagyot „alakítottam”. Felvételiztem is a színművészetire. Csodák csodája az első rostán túljutottam, de a másodikon már bukta volt. Sulyok Mária szigorú szavakkal illetett és úgy döntöttem hazafelé menet, hogy ezzel én felhagyok. A férjhez menést választottam. A férjem általános iskolában tanított, történelem-magyar szakos diplomával rendelkezett. Belevettem magam a házasságba, a nevem is asszonynévre változott, ötvenhatban megszületett a fiam, majd rá négy évre a lányom.

- Fiatalkoromban még volt romantika. Akkor még bámultuk a holdat és mindig tudtam, mikor változik, mikor van újhold, holdtölte. Ma már csak ugatjuk, mint falusi kóbor kutyák, mert a romantika is eltűnt az életünkből, maradt a szürke, fakó valóság.

- Hogy volt-e más férfi az életemben? Válaszolhatnék így is, úgy is, de az jutott az eszembe, ha most nem mondok igazat, vagy szépítem a dolgokat és ha tényleg az ítélő szék elé kell állnom, nem lenne jó, ha azt mondanák: - Irány a pokol, mert nem voltál őszinte! Inkább bevallom, volt egy-két kapcsolatom férfival a házasságom alatt. De biztos, egyik sem hozott olyan hatalmas változást, hogy azért borítottam volna mindent. Talán más volt, hatott a pillanat varázsával, egy kicsit megszedültem, de mindig tudtam, egy lökött libánál, nem voltam több.

- Én nem értem ezt az időt. Egyszer olyan meleg van, hogy a kocsonya csak leves maradna, dermedésről szó sincs, máskor, pedig ha leejtenéd, eltörne bokád. Erről jut eszembe, a bokám mindig megérzi az időjárás változásokat. Nekem a bokám a saját kis meteorológiai intézetem. Ha akarnám még pénzt is kereshetnék vele.

- Tudod, ilyen korban, hetvenhárom évesen, az ember a természetben beálló változásokat jobban észreveszi. Nekem már nem mindegy, hogy tavasz van, vagy nyár, vagy éppen tél. Az sem mindegy, hogy esik, fúj a szél, vagy szépen süt a nap. Nekem már a csontjaimban van az idő változása. A hideget, a rossz időt én már akkor érzem, amikor a meteorológusok még a papírjaikat elő sem vették, hogy felvázolják a lehetséges frontokat.

- Asztmás lettem, hogy mitől? A fene sem tudja. Egyszer csak azt éreztem, kevés a levegő, kapkodnom kellett, hogy meg ne fulladjak. Ez szörnyű volt. Kezdődtek a kezelések, velem kipróbáltak mindent, mondták: ezt fújjam meg, ezt szívjam be. A vége az lett, hogy Kékestetőn kötöttem ki, egy szanatóriumban. A levegőváltás azért jót tett. Még nem az igazi, de van gyógyszer, és ha kell, korrigálom az állapotomat.

- A politikához nem értek. Olyan ez nekem, mint malacoknak a szeminárium, csak rőffenteni, tudnék felőle. Én csak így nyugdíjasan, elcsoszogok a boltba, azt érzékelem, ott bent, hogy nem változik semmi, csak az árcédulákat cserélik. Ezek aztán sűrűn változnak. Oscar Wilde szerint: *„ma az emberek tudják mindennek az árát, de semminek az értékét.”* Az öregek, még nosztalgiából is visszaváltoztatnák a rendszert, mert azt mondják, akkor jobb volt. Persze ez is viszonylagos.

- A munkáról is beszéljek? Az úgy volt, hogy érettségi után, meg a pesti „színészkedést” követően otthon ültem, nem tudtam egyelőre, mit kezdeni magammal. Némi nagyzással Seneca szavai jutnak most eszembe: *„semmilyen szél sem kedvező annak, aki nem tudja, milyen kikötőbe tart.”* Hát így voltam én is. A véletlen hozta, hogy anyám összefutott egyik barátnőjével, aki a tanácsron dolgozott. Egy adóügyi előadót kerestek, így aztán elintéződött az én sorsom. Bekerültem ott a tanácsra és nyugdíjazásomig 32 évet húztam le, adó ügyekkel foglalkozva, nyilvántartásokat vezetve, könyvelve. Száraz, számok világa volt ez, de szerencsére a férjem hatására sokat olvastam, innen a bölcs idézetek sokasága is. Az irodalom szeretete, sok mindennel kárpótolt.

- A gyerekekről, unokákról is szólnom kell, mert ők is sok változást hoztak az életemben. Egy fiam van, aki a bankos szakmát választotta. Ott két fiú unoka van. A fiam későn nősült, úgy mondják, későn érő típus. Már elmúlt harminc, amikor előrukkolt a házassággal. Addig sokat sportolt, evezett és ez elfoglalta az idejét. A lányom ezzel szemben már 22 évesen férjhez ment. Ő tanárnő, apja hatására, ott egy leány és egy fiú unokám van. A leány már férjnél és hamarosan megszületik az ükunokám. Most veszem észre, hogy milyen gyorsan elszaladtak az évek. A bőröm lett ráncosabb, meg kifakult a hajam, remeg a lábam, nem látok rendesen, rágni sem tudok úgy, mint régen. Szörnyű, hogy mennyire megváltozik minden.

- Kétezerben utolért egy szomorú és súlyos változás. Hetven évesen meghalt a férjem. Nem volt beteg, csak úgy jött, este lefeküdt és reggel már nem ébredt fel. Súlyos veszteség volt számomra, hiszen az ember párja, társa mindig ott van mellette, főleg ha még ez az

együttlét nem is rossz - a kanyarokat, kitérőket az ember elfelejti - és amikor már nincs, akkor derül ki igazi hiánya. Már nyolc éve egyedül élek, néha meglátogatnak a gyerekek, unokák. Ők is élik a maguk életét. Aztán így elvagyunk magunknak. Sokszor úgy érzem, nem változik semmi, egyik nap olyan, mint a másik. Néha egy-egy napszak hangulata, emlékeztet egy korábbi hasonlóra. Csend van és mozdulatlanság, mindenfelé, csak az óra mutatója változtatja helyét, mert neki ez a dolga.

Érző ember vagyok!

Mi emberek itt élünk ezen a Földön. Élünk, de biológiai értelemben nem csak úgy, hogy lélegzünk, mozgunk, táplálkozunk, hanem úgy is, hogy a külső világ jelenségeivel szemben szubjektív, egyéni jellegű állásfoglalásunk van – érzelmünk, érzelmeink.

Ez az állapot az ember tudatának, lelkivilágának egy olyan állapota, amely az értelemtől és az akarattól független. Érzelmekkel reagálunk a körülöttünk kialakuló jelenségek, események százaira, ezreire. Elképzelésünk legyen érzelmi reakciónk sokaságára, ezért vegyük alapul a fő gyújtó fogalmakat. Beszélünk *erkölcsi érzelemről* (önérzet, hiúság, becsvágy, büszkeség, szemérem, irigység, rokonszenv, részvét, szeretet, hűség, bátorság, következetesség, igazságszeretet, odaadás). Beszélünk *esztétikai érzelemről* (a tárgyak külső tulajdonságát figyelembe véve: szépség, csúnya, rút, stb.). Beszélünk *logikai érzelemről* (gondolat és érzélem összegzése alapján). Beszélünk *vallási érzelemről* (félelem, reménység, szeretet, vágyódás, öröm, szomorúság, hála, irgalmasság, buzgóság). Tehát az érzelmek, érzelmeink tárháza igen széleskörű.

*

Azt tapasztalja az ember, hogy napjainkban, minden dolog olyan gyorsan sürgős lett. Mintha valami hajtana az embereket, gyorsan, gyorsan! Ez egy felvett ritmus, amely csak fokozódik. Úgy tapasztaljuk, hogy egy-egy nap folyamán egyre több negatívhatás ér bennünket. A negatív hatások miatt, pedig csak nyeljük a mérgünket a munkahelyen, útközben, a boltban, a hosszú sorban állás miatt, esetleg még a családtagjaink is bosszantanak. Aztán meghallgatjuk a híreket az áremelésekről, botrányokról, katasztrófákról és a bűntényekről. Elalvás előtt, hogy kikapcsolódjunk, megnézünk egy jó kis krimi. Az érzelmeink, pedig úgy összekuszálódnak, hogy nem marad más hátra, mint a bosszúság, a harag, türelmetlenség, erőszakosság, kudarcézés, bűntudat.

Aztán azt érezzük, hogy az egészségünkkel nincs minden rendben. Rossz a közérzetünk, fáj a fejünk, gyomrunk, nincs étvágyunk, rosszul alszunk, izgatottak vagyunk, rosszul reagálunk dolgokra és ezek az események csak fokozódnak, szinte nincs megállás.

*

Az érzelmek kifejezését az emberi arcon lehet a legjobban megfigyelni, amely egyben, csak az emberre jellemző mimikai ingerek sokaságának az eredménye. Ki ne emlékezne kistestvére, fia vagy lánya csecsemőkori érzelmi reakcióira. Vagy nevetett, vagy sírt. Ha éhes volt, vagy éppen fájt valamely, akkor az emberre jellemző érzelmi – emocionális – viselkedésbe tört ki, sírni, bömbölni, ordítani kezdett. Ezzel jelezte a világnak, valami benne, körülötte nincs rendben, tessék gyorsan segíteni, tenni valamit.

A sírás az emberi fejlődés későbbi szakaszában is jelen van. Ki-ki tör, olyankor, ha negatív érzelmeink a tetőfokára hágnak és nincs kompenzáló megoldás, valósággal kicsordul, mint víz a teli pohárból. Ilyenkor a sírás a feszültségek szelepe, melyet nem szabad visszafojtani. – Jól kisírta magát és megkönnyebbült! – szokták mondani és ez így is van! A sírásnak, mint a nevetésnek is vannak fokozatai. Lehet pityeregni, sírni, zokogni. Ellenkező esetben: mosolyogni, nevetni, kacagni. *„Ha támad a nevetés, semmi sem képes ellenállni!”* – írja Mark Twain író.

A nevetésnél, a sírásnál az emberi szervezetben változások állnak be. Szaporább lesz a légzés, emelkedik a pulzus, a szív működése is megváltozik, elernyednek és megfeszülnek az izmok, megváltozik közérzetünk, vagy vidámabbak leszünk, vagy a bajok oldódni kezdenek. Az emberi szervezet egészséges reakciója játszódik le, mind a két esetben.

*

Íme egy kis rövid történet (az életből ellesve), az érzelmi intelligencia jelentőségéről, amely az emberi kapcsolatokban nyilvánul meg elsősorban.

T. Kisváros autószerelve, már hosszú évek óta működik. A környékbeli autósok jól ismerik, hiszen megbízható a szolgáltatás, kiváló a szervizük. Z. Gyula

autótulajdonosnak egyik barátja ajánlotta, hogy Ford típusú gépkocsiját ebbe a szervizbe vigye. Mondta, hogy B. György munkafeltevőt keresse és hivatkozzon rá. Biztos nem lesz semmi baj a javítással. Úgy is volt, a megbeszélt időpontban Z. Gyula jelentkezett a megjelölt munkafeltevőnél. Elmondta a hivatkozási „varázsszót”, inntől kezdve, rendben volt minden. Délután négyre ígérték, hogy a gépkocsi kész lesz, jöhet érte. B. György munkafeltevő begurult az autóval a műhelybe, leadta a munkalapot, melyre felírta, mit kell javítani T. Géza művezetőnek. Ők jó viszonyban voltak egymással. T. Géza művezető egy joviális ember volt, jól tudta kezelni a műhelyben felvetődő konfliktusokat. Nagyobb morgolódásokon kívül, soha nem volt különösebb baj a dolgozókkal. A szerelők, kint a városban egyértelműen vallották, szeretnek itt dolgozni, mert T. Géza művezető emberséges. A Ford autót két szerelő, K. Ferenc és Cs. Lajos vette kezelésbe. Jól haladtak a munkálatokkal, még a hiányzó alkatrészek felkutatásában Cs. László raktáros, az első ellenállás után, hogy nincs, meggondolta magát. Az anyagbeszerzőt soron kívül kiküldte egy autós boltba, hogy a hiányzó alkatrészt beszeresse. Két órára kész is volt a kocsi. Cs. Lajos szerelő próbaútra vitte a Fordot, lássa, minden rendben van-e? Sajnos a próbaút egy kicsit hosszúra sikeredett. T. Géza művezető mobilján kereste, hol van ilyen sokáig. Visszaérve, egy kicsit veszekedett a szerelővel, amikor azt hallotta, hogy a kocsival minden rendben, megenyhült, önmagában nyugtázta: - Jól dolgoztak! Z. Gyula tulajdonos a jelzett időben megjelent Ford típusú autójáért. B. György munkafeltevő vázolta a javításokat, minden rendben. A pénztárban kifizette a számlát és távozóban a papírpénzek közül párat B. György zsebébe nyomott. – Legyen máskor is szerencsénk! – mondta a munkafeltevő búcsúzásként. Z. Gyula gépkocsijával kigurult az utcára.

A rövid történetben érzékelhető volt a kapcsolatteremtés, az empátia készsége, az önismeret, az önuralom és a motiváltság, mellyel ezeket a helyzeteket kell kezelni. Az érzelmi intelligencia sikereinek mindössze 20%-a vezethető vissza a hagyományos értelemben vett intelligenciára. A fennmaradó 80%, sokkal inkább a „puha tényezőkn” múlik, azon, hogy ki, mit ismer fel az emberi viselkedésekben és azt, hogyan tudja kezelni.

A fel nem dolgozott érzelmeink hatására a szakértők szerint, például az állandó tépelődés gyengíti a lépet, az elnyomott érzelmek megemelik a vérnyomást, az aggodás rámehet a gyomrunkra, a rossz emésztés epekövekké szilárdulhat, a kapcsolati zavaraink veseköveket teremtenek. Megállapított tény, hogy a betegségeknek legalább 85%-a vezethető vissza lelki okokra. A fel nem dolgozott negatív érzelmeink és a stressz a betegségek valódi okai. Nagyban károsul immunrendszerünk. Korábban nem emlékszem, hogy gyerekkoromban annyi ember lett volna allergiás különböző virágok, növények virágzására. Nem, mert immunrendszerünk egészséges volt, ellenálló. Nem volt autó tömegével, csak lovas szekér, nem volt televízió, amely a világ minden pontjáról ontja a híreket, legfeljebb Mari néni, vagy Julcsa néni falusi pletykáit lehetett hallgatni, amelyek azonban nem voltak érzelmeket, kedélyeket borzoló. Csend volt, nyugalom, az emberi szervezetbe kerülő ételek, akkor még nem voltak biók, egészségesen táplálkoztak az emberek, jól működött az immunrendszer, kiegyensúlyozottabb volt kedélyállapotunk, érzelmeink.

*

Az érzelmi kifejezés egyik negatív megnyilvánulása a hazugság. A hazugság-igzság párba állítása alkalmából az embernél megváltoznak az élettani viszonyok. Ezen alapul a hazugság vizsgálata is, hiszen ilyenkor a pozitív-negatív minőségű válaszoknál az emberi szervezetben megváltozik a pulzus, a légzés, a testhőmérséklete, ellenállás mutatkozik, stb. Joggal kérdezhetjük: - Miért kell hazudni? A válasz nagyon széleskörű, talán egyértelműen nehezen magyarázható. Hazudozással, hazugságban élni, nagyon nehéz. G. B. Shaw szerint: *„A hazug ember büntetése nem az, hogy nem hisznek neki, hanem az, hogy ő sem tud hinni senkinek.”*

*

Az ember egy érzelmes lény. Azért születik a világra, hogy tapasztaljon és érezzen. Mindenki van érzelmek, valakiben több, valakiben kevesebb. Egy dolog viszont közös bennük, meghatározza az életüket. Nem véletlenül mondják azt, hogy valaki bal lábban kel fel. Ébredés utáni állapot kiemelt módon meg tudja határozni napunkat. Fontos az első benyomás, ami bennünket ér, hogy az pozitív, vagy

negatív. Elkísér egész nap bennünket és befolyásolhatja hangulatunkat. Mindennapi életünk hatással van cselekedeteinkre, nem mindegy, hogy kiegyensúlyozottak vagyunk, vagy haragban állunk más emberekkel, nyomás alatt cselekszünk. Összegezve: kell, legyen egy érző része az embernek, sosem tudjuk elnyomni őket, mert ha így lenne, akkor nem lennénk többek, pusztá gépeknél.

Az élet és annak értelme

Súlyos kérdés. Ki dönti el, hogy te, ő, vagy én értelmesen éljük az életünket? Egy bíró, esetleg egy testület, vagy egy mindenkinek felett álló, hitünk által alkotott személy? Időben mikor döntenek el, hogy most pontosan értelmesen éljük az életünket, húszéves korunkban, vagy ötvenévesen, netán 70 évesen (ha megérjük ezt a kort), talán esetleg egy utólagos (évek múltán) elővett elszámolás során? Mert az élet a születéssel kezdődik, és a halállal végződik. Ennek lehetnek szakaszai, melyek minőségben eltérhetnek egymástól. Ezek az eltérések milyenek? Erre aztán kereshetjük a választ, nagy buzgalommal!

*

K. Anna néni közel van a hetven évéhez, de korához képest, jól bírja magát. Több mint tíz éve özvegyült meg, szegény férjét „szél ütötte meg”. Egyedül él egy kisváros csendes utcájában. Itt csak családi házak vannak és az érdekessége még, hogy az ő háza mellett jobbra és balra is csak négy-négy ház van, szemben összesen öt. Ebben a szerencsétlen tizenhárom házban többségében öregek élnek, olyan korúak, mint ő maga. Egyszerű a magyarázata, abban az időben, amikor húsz éves volt, ez az utca egy új osztású telkeken épült fel. Egyszerre költöztek ide a többiekkel, egyszerre kezdték az életet, és most egyszerre öregedtek meg. Anna nénit mindig is arról lehetett megismerni, hogy viselkedése, tevékenysége, beszéde, mások bajára mindig megértéssel volt. Egyik reggel mesélte: - Most jöttem a boltból. Húztam ezt a kis kocsit. Panni néninek kenyeret hoztam, meg kalácsot. Viola mama egy házi köntöst kért, vettem neki a kínai boltban. Holnap, ha megyek, Feri bácsi gyógyszereit hozom el a patikából, a Józsi papa újságot kért. Olyan vagyok, mint egy kifutó „leány” vénségemre. Szerencsére még bírom és szívesen is, teszem. Hálásak is a szomszédok, nem panaszkodom. Humphry Davy mondása illik rá a legjobban: - *„Az élet értelmét nem a nagy áldozatok és kötelezettségek adják, hanem apróságok, a szív egy-egy mosolyból, vagy egy-egy kedves gesztusból meríti a boldogságot és a vigaszt.”*

*

Z. Feri most negyven éves. Arca eléggé megtört, az élet kemény bárdjával számtalan barázdát vágott rá, melyeknek ívei nem egyirányúak, szabdaltsága pókhálószerű. Egyedül él, eddig összesen nyolc évet töltött – kisebb-nagyobb megszakításokkal – hazai börtönökben. Egyszerűséggel mesél életéről: - Nem voltak ezek nagy dolgok. Egy kis lopás, egy-két betörés, egyszer egy verekedésbe keveredtem. Jó kis balhék voltak, volt, amit egyedül csináltam, többször segítséggel. Élveztük a sikert, mert ennek is van öröme. Mert ugye egy ilyen „akciót” ki kell tervelni, megszervezni. Nem úgy megy az, hogy megyünk betörni. Amikor megcsináltuk, élveztük a helyzetet, volt lóvé, mentek a dolgok, jól éreztük magunkat. Aztán jött a fekete leves. A bíró nyolc-tíz hónapot szabott ki a kezdetén, de visszaesőként háromszor is kaptam másfél, két évet. Aztán mikor kijöttem, ott folytattam, ahol abbahagytam.

Z. Feri nem tudta, csak érezte, amit tett az pozitív mentális állapotot idézett elő, beteljesítette saját vágyát, még sem nevezhető értelmes életnek. Ezen cselekedeteivel egyetlen objektív értéket sem valósított meg. Számára a *„sikerhez vezető út – karbantartás miatt – zárva!”* volt.

*

Mi itt a Földön azon filózunk: - milyen is az értelmes élet? A válaszok sokfélék, eltérőek, különbözőek. Aztán ha körülnézünk a bolygónk egyre kisebb lesz, mert a tudomány azt is vitatja, keresi: - Van-e értelmes élet a Földön kívül? Az a baj ezzel a kérdéssel, hogy a Földön sem biztos, hogy van értelmes élet. Mi van akkor, ha egy másik bolygóról egyszer csak ide érkeznek értelmes, vagy értelmesebb lények, mint mi vagyunk. Megtapasztalják, mit készítünk és egyszerűen csak eszközkészítő állatoknak, tartanak bennünket. Na ez a kérdés ennyire vitatott, bonyolult és szinte eldönthetetlen.

*

H. Zsuzsa fiatalasszony, a napokban ünnepelte a család születésének 25. életévét. A férje kedveskedett neki, persze a két gyerekre is gondolt, akik 3-4 évesek, a cukrászdából egy szép tortát hozott, mellé egy csokor rózsát. A férj anyjájánál

laktak, lakásuk, önálló még nincs. Talán jövőre kezdenek építkezni, abban a kis faluban, ott a Duna mellett. Zsuzsa gimnáziumot végzett, mindig jó tanuló volt. Tovább egyelőre nem akart tanulni, ő úgy gondolta, anya szeretne lenni, jó feleség és boldogan élni. Nem veszekedni, egymást megbecsülve. A hétköznapiak egyszerűek legyenek, benne kölcsönös szeretetet uralkodjon. A párválasztásban is szerencsésnek mondhatta magát, a férje asztalos mesterember. A közeli faipari kft-ben dolgozik, ott megbecsülik, mert jó szakember. Azokat a célokat, melyet kitűzött magának, apránként megvalósította, ez mindig örömmel, boldogsággal töltötte el. Egyszer olvasta egy könyvben Palotai Erzsí színésznő és író nő mondását: - „Az élet értelmét nem keresni kell, hanem nekem kell értelmet adni az életnek.” Egyet is értett ezzel, minden napját ennek jegyében kezdte el.

*

Z. Zsigmond most 45 éves, vállalkozó, sírkövekkel foglalkozik, haverja, akivel már vagy húsz éve barátok, T. Szabolcs, 43 éves. Szabolcsnak egy kis italboltja van, a feleségével közösen viszik az üzletet. Mind a ketten ebben a kis faluban laknak, amelynek lakosainak száma négyezer körül mozog. Ez azért érdekes, mert a lélekszámból lehet következtetni, hány embernek kell évente sör, bor, pálinka és hánynak a sírjára kőből készült fejfa, műkő kerettel. Z. Zsigmond bolondul az autókért. Húsz éves korában kapta apjától az első kocsit, ez egy Moszkvics volt. Azóta megismerte a márkákat, mert volt a garázsába Honda, Mazda, Nissan, Opel, Fiat, Volvo. Most mégis egy újabb autóra vágyott, egy terepjáróra, egy Hummer H3-asra. Terepre ugyan nem megy, hiszen ideje sincs, csak az utakon futkároz. Az mégis menő, egy ilyen terepjáróval végig menni a falu főutcáján, vagy beállítani a közeli kisváros főterére, a presszó elé. Ezt elképzelte, de valahogy nem akart összejönni ez a terv. T. Szabolcs szerényebb ember volt. Neki egy Skoda Oktáviára jutott. Meg volt vele elégedve, biztosan indult, nem hagyta cserbe egyszer sem.

Aztán egyszer az élet szerencsésebb percében, kedvezett Z. Zsigmondnak, meglelt a terepjáró. Ment is vele, szeretne volna mutogatni, de nem érzett örömet. Sőt, inkább ürességet érzett. Leült egy sör mellé T. Szabolcs barátjának italboltjának kerthelyiségében. Pontosan esteledett, a nap lemenőben volt. Beszélgetni kezdtek és mintha George Wells szavait idézték volna. Z. Zsigmond kezdte: - „*Pedig azt*

hiszem, semmi haszna nincs, hogy az ember nézegetse a naplementét.” T. Szabolcs válasza egyszerű volt: - „Én sem, de mégis nézem. Naplementék és más effélék azok, amikért élek!”

*

K. László ma is ott üldögélt a Kis Pipacs nevet viselő italkimérésben. Az utóbbi időben, így negyven évesen itt tölti napjait. Pedig otthon is lehetne, kereshetne magának valami értelmes elfoglaltságot. Kertes házban laknak, a kert elhanyagolt. A felesége dolgozik, ő most éppen munkanélküli. Foglalkozását tekintve nem lehet egyöntetű választ adni. Volt biztosítási ügynök, bolti eladó, segédmunkás, trógerolt egy zöldségesnél is. Esténként elfelejt hazamenni, a felesége szokott zárás előtt megjelenni, hogy K. Lászlót hazakísérje. Ezért a tehetetlenségéért a többiek is szidalmazták már. – Rendbe tehetnéd a kertet! – Tenyésztethetnél nyulakat! – Nevelhetnél csirkéket! – Gazdálkodhatnál, te lennél a „földes úr”! K. László erre egy Rejtő Jenő által megfogalmazott mondattal szokott válaszolni: - *„Az élet olyan, mint egy nyári ruha mellénye: rövid és céltalan.”*

*

Ki hová és milyennek születik (alacsonynak, magasnak, szépnek, csúnyának, okosnak, butának, szegénynek, gazdagnak, stb.), ez milyen szabályt alkot ahhoz, hogy az életet értelmesen élhessük? Talán semmilyen, mert ezek a kitételek nem lehetnek feltételei egy értelmes életnek. Főleg az anyagiak, mert ha ez így lenne, akkor a szegény értelmetlenül élné az életét, a gazdag pedig „értelmesen”. Andrew Matthews ausztrál írónak van igaza, aki azt állítja: - *„Minél kevesebb szabályt állítasz fel arra, hogy milyennek kellene lennie az életnek, és hogy másoknak hogyan kellene viselkednie, annál könnyebben leszel boldog.”*

*

Mi az élet értelme? Hogyan találhatok célt, értelmet és elégedettséget az életben? Képes vagyok véghezvinni valamit, ami igazán jelentős? Olyan sok ember gondolkodik állandóan az élet értelmén. Visszanéznek évekkal később és nem értik,

hogy miért estek szét a kapcsolataik és miért érzik olyan üresnek magukat, pedig elérték azt, amit célul tűztek ki.

Egy jó nevű gimnázium 1956-ban végzett tanulói 2011-ben megrendezték, többek akarata ellenére az 55 éves érettségi találkozót. Az élők közül tizenketten jelentek meg. Baráti beszélgetés, egy kis konyakozás után, egyik osztálytársuk lakásán, mert ennek a tizenkettőnek már nem érdemes a volt osztályteremben ücsörögni, beszélgettek. Szinte mindenről, a múltról, élményekről, az életről, a gazdaságról, politikáról. Aztán némi vonakodás után abc sorrendben elkezdtek az egyéni beszámolókat. A többiek fészkelődtek, pusmogtak, kimentek a vécére, vagy elszívni egy cigit. Tehát látszott, hogy már nincs érdeklődés egymás iránt. Hogyan élt a másik, mit tett, mi van a családjával, kit érdekelt már, ennyi idő után a múlt, az élet sikere, öröme, bánata. Úgy látszik túl voltak már mindenben, összegezték magukban az eltöltött 72 évet és megállapították: - *„Nem olcsó dolog az élet, de meghalni drágább.”*

Mindig csak várni kell?

A várakozás, mint cselekmény, a felfokozott idegállapot egy fajtája. Mert várni – a múltó idő függvényében – rákényszeríti a cselekményben résztvevőt, egyfajta idegfeszültségi állapotban való részvételre. Ugyanis a várakozás cselekményének tényleges bekövetkezése, bizonyos fokig, bizonytalan. Ez a bizonytalan állapot lehet rövid időszak (perc, óra, egy-két nap), de lehet több hónap, sőt év is. (... várom, hogy ideérjen ..., ... várom, hogy a munkaidő leteljen ..., ... várom, hogy szabadságra mehessek ..., ... várom, hogy a kétéves büntetés leteljen és kiszabaduljak ...). Régebben: ... sokat várt a lakáskiutalásra ... sokszor éveket kellett várni, (ma: már úgy lehet lakást venni, mint egy fél kiló kenyeret – csak pénz kell hozzá, ami legtöbbször nincs, vagy csak kevés. Az élet disszonanciája.

*

(várakozás egy villamosra, egy buszra...)

Úgy döntöttem, hogy a Hungária körút és Thököly út sarkán felszállok a 67-es villamosra, hogy a Keleti pályaudvarhoz menjek, ha nem jön, jó lesz a 7-es busz is. Itt majd átszállok a 73-as trolira, hogy uticéomat, a Nyugati pályaudvart elérjem. Ugyanis Solymárra szerettem volna vonattal eljutni. Furcsa volt, mert a megállóban már elég sokan várakoztak. Türelmetlenek voltak az utazni vágyók. Az idő

sem volt valami szép, felhők tornyosultak, lógott az „eső lába”. A távolban sem villamosnak, sem busznak - se híre, se hamva – nem volt. A mellettem álló fiatalember azt mondta, hogy legalább húsz perce nem jött, sem a villamos, sem a busz. Valami baj lehet a Bosnyák téren! – mondta valaki. Eszembe jutott a maszkabáli meghívó: „Ölts magadra maszkot, öltözhetsz bárminek, csak abba gyere!” Én úgy döntöttem, hogy villamosnak fogok öltözni! – Kérdés: - Villamosnak? – Igen, várnak és nem megyek!

(várakozás, hogy ennek vége legyen már ...)

T. Zsuzsa negyven éves. Eredetileg barna volt a haja, de ma már olyan ősz, mintha túl lenne az ötvenen. – Nem is tudja elképzelni, mit éltem én át öt éven keresztül. Mert ennyit kellett ahhoz várni, hogy véglegesen elváljunk. A férjem hallani sem akart róla. Azt mondta, innen nem viszel el semmit, még a gyerekeket sem! Állandó veszekedés, teljesen felőrölte az embert. Még verekedés is volt, főleg ha ittasan jött haza. A két gyerek, mint megszeppent jószágok éltek át ezeket az időket. Mindig vártam, vártam, hogy egyszer vége lesz ennek a szörnyű életnek. Mert nem volt kedvem semmihez. Aztán vége lett! Szerencsére a két gyerek velem van. Ma már nem várok semmire ...

(várakozás, hogy a vonat elinduljon ...)

F. Gyula, felesége, meg két gyereke, a nagyobbik fiú, a kisebbik leány, mind a ketten még általános iskolások. A család elhatározta, hogy a nyárnak egy részét, pontosan két hetet a Balatonon töltenek. Az egyik rokonnak van Fonyód-Bélatelepen nyaralója, azt adta át. A kulcsokat várakozással forgatta kezében F. Gyula. Már régen tervezték ezt a nyaralást, erre gyűjtöttek is, egy kis pénzt. Szeretnének sokat fürödni, kirándulni. A papa már érezte a hideg sörök ízét a szájában. De most, útban a Balaton felé, megakadtak. Itt rostokolnak a Déli pályaudvaron a vonatban, már legalább négy órája. Várakoznak, hogy a vonat elinduljon. Állítólag az alagút után, a tegnapi viharban leszakadt a villamos felső vezeték, azt javítják. Amíg javítják, várakoznak ...

(várakozás, hogy szabad legyen ...)

T. Tamás, aki most negyvenöt éves, vállalkozását pontosan tíz évvel ezelőtt indította. – Ment is minden rendesen, nem volt semmi baj az üzlettel. Műanyag fröccsöntéssel foglalkoztunk. Volt húsz alkalmazottam. Sajnos egy idő után nem mentek a dolgok. Több embertől meg kellett válnom, voltak adósságaim. Kölcsönök felvételére kényszerültem, aztán alig tudtam fizetni. A tervezett üzletkötések nem

jöttek be. Várakoztam, talán majd egyszer jobb lesz. Aztán nem lett. Inkább még rosszabb lett a helyzet. Szerettem volna megszabadulni az egésztől, hogy szabad legyek. Ráment a házam, az autóm, talán még az életem is ...

(várakozás a hivatal döntésére ...)

Megbeszélte a családjával, hogy az Erzsébet utcában lévő családi ház utcai szobái közül a nagyobbikat átalakítja üzlethelyiséggé. Már négy hónapja nem volt munkája, hiába járt a közvetítőbe, nem jött össze semmi. Vállalkozni kell, volt a döntés! Alaposan latolgatta, mit tegyen? Arra az elhatározásra jutott, hogy egy mini ÁBC-t nyit. A környéken úgy sincs ilyen üzlet. Ő ráér, akár kora reggeltől késő estig, tehát mehet este 10-ig a nyitva tartás. Megkezdődött a munka. Kell tervező, kőműves, villanyszerelő, vizes kivitelező az átalakításhoz. Engedélyezés, KÖJÁL, tűzoltók, meg ki tudja még kik. Vállalkozói engedély, kérelem, illetékbélyeg, rohangálás, várakozás, a hivatal értesítésére. Mit kell még tenni, pótolni? Azt is megtette, megint várt. Teltek a napok, a hetek. Aztán mégis megjött a döntés ... és kinyitotta a boltot.

(várakozás az elmúlásra, a halálra ...)

K. Györgyi ötvenkét éves. Négy éve kapta meg a halálos kórt. Azóta kórházból kórházba jár, az utóbbi időben már hozzátartozói viszik. Több mint harminckét kilót fogyott, ma csont, bőr. A kemoterápiás kezelések miatt haja kihullott, a fénytelenesség miatt bőre fehérre váltott és olyan lett, mint a pergamen. Borzalmas fájdalmai vannak. Egy hónapja rendszeresen kap morfium injekciót. Látna értelmetlen, súlyos szenvedését, többen azt mondták: - megváltás lenne számára ..., most várakozik ...

T. Ferenc egy hónap múlva lesz nyolcvan éves. Felesége már több éve meghalt, lánya és unokája ápolja. Nem panaszkodik, az étvágya is kielégítő. A szobába szokott csak járkálni. Napközben olvasgat, tévét néz. Van egy régi, hasonló korú katona barátja, akivel megjárták Szibériát. Az szokta néha meglátogatni. Nagy háza van, több milliót ér. Két fia vidéken lakik. Szűkös körülmények között élnek. Már

többször eltervezték, ha apjuk meghal, eladják azt a nagy házat és az örökségből, rendbe teszik az életüket. Várnak, mert mást nem tehetnek, várnak, hogy majd hozzájutnak, az örökséghez ...

(nem szabad várakozni ...)

Gépkocsival mentek a belvárosba, mert így mégis kényelmesebb és gyorsabb a hivatalt elérni, ahol ügyüket kellett intézni. A férj kiszállt és azt mondta: - Itt valahol várjál meg. Átült a vezetői ülésbe. Eleget akart tenni a kérésnek, csak nem talált parkolót. Tábla, táblát követett. „Megállni tilos!” „Tilos a várakozás!” Továbbment. Újabb tábla. „Megállni tilos!” Már vagy négy háztömbbel került távolabbra, ideges lett. Úgy döntött, nem megy tovább. Itt megáll. Ott várt egy darabig, amikor a rendőr bekopogott az ablakon és megkérdezte: - Tudja asszonyom, hogy itt tilos várakozni?

(jobbnak látta, nyugodtan bevárni az eseményeket ...)

Egy építési telek volt a tét. Ez a telek a város közepén feküdt, még a hatvanas években körbe építették. Egy tízemeletes toronyház volt az egyik végében, a másik végében háromemeletesek. Ezeket a telkeket körbe kisajátították az építkezés céljára, csak ez az egy telek maradt mindig. A tulajnak azt mondták, ez is sorra kerül. Aztán maradt minden a régiben. Eljött a rendszerváltás ideje, a telek sorsa nem változott, leállt a kisajátítás, mert erre nem volt pénz. Ott éktelenkedett gazosan a házak között. Évente egyszer, karácsony előtt, egy vállalkozó árult rajta karácsonyfákat. A fellendülő lakásépítési akciók sorában már az OTP is, meg egy vállalkozó is szeretett volna, központi fekvése miatt, mélygarázsos, több lakásos társasházat építeni rá. A tulaj még vár, hátha az események, majd neki kedveznek...

*

Várakozás. Tele van az életünk várakozással. Aztán, ha ez a várakozás beteljesül, akkor érhet bennünket öröm, megelégedettség, meglepetés, csalódás, bosszankodás és még sok egyéb dolog. Vagy talán még az is, hogy egy újabb várakozási időszak következik, ahol megint várni kell, és nem tudjuk milyen lesz a

végkifejlet. A szüleink várták, hogy megszülessünk, hogy felnőjünk. Mi vártuk, hogy életünk beteljesedjen, legyen családunk, gyerekünk, házunk, kocsink, munkánknek értelme, öröme. És még most is várunk ... amíg élünk! – Mindig várunk valamire, mert, ha megszűnik a várakozás, megszűnik maga az élet is.

- Mehet ez így tovább?

Erőszak, agresszivitás, saját akarat?

Agresszivitás. Ízelgetve e szót, e gyújtófogalmat, rá kell jönni, hogy mennyire mai és mennyire összetett. Napjainkban – sajnos – nemzetközileg is kiterjedt földalatti (metróban – Londonban), földön (Madridban egy pályaudvaron), levegőben (new-yorki ikertornyoknál), kifejtette félelmetes és rémisztő hatását. Ebben az agresszivitásban jelen van az agresszió, amely más ország ellen intézett támadásban nyilvánult meg. Benne van az agresszív személy, aki szinte szemrebbenés és érzelem nélkül, valami megmagyarázhatatlan fanatizmus által vezérelve hajtotta végre a rábízott cselekményt, de benne van az agresszor, aki mindezt előkészítette. Döbbenet állunk, ennyire megváltozott a világ, a mi kis környezetünk? És itt is dívik, pusztít, lazít az agresszivitás? A kérdésre itt áll néhány történet, válaszként.

*

Agresszív családban él:

Múlt péntekre ígértem meg barátomnak, hogy délután felugrok hozzájuk, hogy a vállalkozással kapcsolatban, egy-két dolgot megbeszéljünk. A nyolcadik kerületben lakik, egy olyan múltszázad elején épült körfolyosós házban (őket még nem érte el a tömb rehabilitációs ütem), ahol a szomszédok olyan nyíltan élnek egymás mellett, vagy egymással szemben, hogy nyitott könyv az életük. Ugyanis semmi mozgást, vásárlást, szállítást, vendég fogadást és egyebet, nem lehet úgy lebonyolítani, hogy arról a szomszédok ne tudnának.

Így volt ez az említett napon is. Csendben beszélgettünk a barátommal, amikor a szemközti lakás ajtaja kivágódott, kiszalad egy nő, utána egy testes férfi és csupasz kézzel ütlegelte. Az asszony védekezett, de nem sikerült teljes mértékben. Közben kiszaladt a lakásból két iskoláskorú fiú és sírva próbáltak az anyjuk segítségére lenni, de a férfi, aki az apjuk volt, elkergette őket. Döbbenet néztem a jelenetet, hol a barátom felé nézve, hol a szemközti folyosóra. Ő nem volt meglepődve. Csendesen mondta: - Agresszív egy pali, ha egy kicsit iszik. Megszokott jelenet ez már régóta. Pénteki vagy szombati napokon így van ez. Ekkor kap fizetést és első lépés a sarki kocsmá, majd irány haza, egy kis balhé, aztán alszik, mint a mormota. Volt itt már rendőr, gyámhivatal, de hiába minden. Ezzel kell élni. Különben jámbor ember.

*

Agresszív gyerek:

N. faluban csak egy óvoda van. Ide járnak az óvodáskorú gyerekek, óvodába. Három csoportra tagozódik az óvoda, Kis, középső és nagycsoport. A 3-6 éves gyerekek, értelmi képességeik szerint, figyelembe véve életkorukat is, tagozódnak a csoportokba. Z. Zsuzsanna óvónő szerint általában nincs gond a gyerekek viselkedésével, de azért, mindig akad egy-két gyerek, csoportonként, akik az úgynevezett problémás gyerekek. Mit jelent ez?

- Nehezebben illeszkednek be a csoport tevékenységébe, baj van a viselkedésükkel. Már azt is mondhatjuk, nem mindig jó értelemben, hogy van egyéniségük. Sajnos ez sokszor eléggé negatív. Abban nyilvánul meg például, hogy verekszik, verekedik. Elveszi a másik gyerek játékát, vagy összerombolja, ha valamelyik gyerek épít valamit. Csúfolja a másikat. Tehát agresszíven viselkedik, sajnos már ebben a korai korban. Mi lehet az oka? Ezt így konkrétan még nem vizsgáltuk, de a szülői értekezletek, meg a szülőkkal való napi kapcsolat, meg hát egy ilyen kis faluban, mindenki ismeri a másikat, megállapítható, ezek a gyerekek problémás családban születtek és itt nőnek fel. Ezeknél a családoknál már otthon, jelen van az agresszió. A szülők nem élnek úgy, ahogy normális körülmények között azt az élettől el lehetne várni. Jelen van az ital, vagy egyéb más erőszakos cselekmény. Pedig itt lehetne megállítani, vagy legalább is csökkenteni ezt az állapotot.

*

Újsághírek napjainkban az agresszivitásról:

„Az utcákon még vibrál a levegő. Forró őszi éjszakáink vannak itt, Budapest belvárosában. Az ország józan többségét kiverte a hideg, szembesülve az utcai harcokkal.”

„Budapest: - Folyamatosan egyeztet a rendőrséggel a BKV, és amennyire szükséges, eltereli a zavargások helyszínét érintő járatokat.”

„A rendrakásnak több ártatlan, civil áldozata is lett.” ... „Sajnos ártatlan járókelők is áldozatul estek a rendcsinálásnak.” ... „Az erőszak erőszakot szül. Felháborít, hogy nem levegőzhetek az utcán, mert lezárták a körutat! – sóhajtott a tolószékekben ülő ... építész.” ... „Később a környéken számos fogócska vette kezdetét a tüntetők és a rendőrök között. Mire a rend helyreállt, hajnali három óra elmúlt.”

„Gyorsított eljárásban hozott ítéletet a bíróság tegnap négy, a zavargásokban őrizetbe vett fiatal ellen. A kedd éjszaka előállított rendbontók olcsón megúszták, az ítélethirdetés után máris szabadon távozhattak a Pesti Központi Kerületi Bíróságról.”

*

Agresszív autóvezető(k):

K. Kázmér negyven év körüli, kissé kopaszodó férfi. Foglalkozását tekintve, biztosítási ügynök. Munkájához tarozik, hogy kis fehér dízeles Opel Kadetjével, sokat utazik. Ó mesélte:

- Egész nap a várost rovom, egyik ügyféltől a másikhoz. Egyik lábam a gázon, meg a féken, de legtöbbször a féken. Másikkal, pedig kuplungolgatok, mert ez a sok örült, úgy közlekedik az utakon, mintha soha nem lett volna KRESZ könyv a kezükben. Nem is ismerik a táblákat, vagy nem látják. Olyan, mintha rövidlátó pilóták vezetnék az autókat. „Behajtani tilos!” – bemegy, egy irányú utca: - Jön velem szembe! Vasúti átjáró: - Jön a vonat! – mint az orosz ruletten, megpróbál átmenni, ha sikerül, győzelmesen integet, ha nem, nem szól egy szót sem, néma marad, örökre! Látnátok, mi megy az utakon. Aztán hallja az ember, hogy ezen a hétvégén is közel húszan otthagyták a fogukat az utakon. Képzeld el, egy évben ötvenkét hét van, nem kell nagy matematikusnak lenni, hogy egy évben ez közel ezer embert jelent. Pedig már ezeknek az agresszív sofőröknek mindenféle csapdát állítottak fel. Helyszíni ellenőrzés, büntetés. Eldugott kamerák, nem számít semmi, csak száguldanak, mindegyik Niki Laudának képzei magát. Azt már meg sem tudom magyarázni, sem magamnak, sem másnak, mikor azt hallom, hogy áttért az út bal oldalára és frontálisan ütközött a szembe jövő autóval, és még mázlija is volt, megúszta, a vétlen, vagy vétlenek meghaltak, de neki még mindig van jogosítványa, és újból ül az autóban és vezet!

*

Agresszív italozó és társa:

Cs. Feri bejött a kocsmába. Délután négy óra lehetett. Nem volt rajta utcai cipő, csak egy papucs. Így szaladt át, közeli lakásából, hogy vacsora előtt, igyon egy felest. Csendes volt, halkan köszönt. A csapos Laci kitette eléje s törköly felest. Megitta és kért még egyet. Azzal távolabb, leült egy asztalhoz. Maga elé bámult, aztán nem vett róla tudomást senki. A kocsmá lassan megtelt emberekkel. Egyre hangosabb volt a beszéd. A cigaretta füstöt már

vágni lehetett. A kerek kis ventilátor igyekezett rendet vágni ebben a sűrű levegőben, de pár wattos igyekezeti szándéka szinte hiába valónak tűnt. Így telt el több mint három óra.

Ekkor a sarokban felcsattant egy hang: - Ne pofázz nekem, te szaros! Mit tudod te, hogy volt az akkoriban? Még pelenkáztak téged – hallatszott Cs. Feri hangja és lökdösni kezdte a vele szemben álló fiatal fiút, aki eléggé megtermett alakjával nem hatott fékezőleg támadójára.

- Maradj már csendben – mondták többen is. – Ne magyarázz, mert kiváglak innen! – fenyegetőzött Cs. Feri és az asztalba kapaszkodva tudott csak megállni. – Hagyjátok abba! – intette le őket a csapos Laci, de az erősködőt már nem lehetett leállítani. Asztal csúszott odébb, egy-két eldőlt szék puffant a kövezeten, dulakodás hangja, egy elcsattant pofontól visszhangzott a füstös terem. – Hagyj békén bennünket és fogd be már a szád, mert kirúglak! – ismételte meg most a fenyegetést a fiatal fiú. Többet nem beszélt, vállon ragadta Cs. Ferit, és mint egy mosott rongyot, kitette a kocsma ajtajába. Ahogy vitte kifelé, egyik lábáról leesett a papucs. Valaki szótlanul utána vitte.

*

Indulattal grafitit rajzol:

Ülök a vonaton, útban Pest felé. A kocsi, amelyben utazunk, tele van firkálva. Mindenütt, az oldalán, még a bőrüléseken is, ákom-bákom firkák díszlegnek. A kocsi előterében még a plafonon is ilyen „hireoglifek” éktelenkednek. A vonat ablaküvegjein is mély karcolások. Látszik, hogy kitartó munkával véste bele, alkotója. Elgondolkodom: - milyen mély indulatoknak kellett felgyülemlenie, ezen, semmiknek az elkövetését megelőzőleg, vagy az „alkotás” alatt. Nem is indulatnak, agresszivitásnak, valami olyan gőznek, amely nem talál szelepet és a felgyülemlett erő csak arra elegendő, hogy kézbe vegyen egy filctollat és futtassa, jobbra-balra, le-föl, semmilyen cél nélkül. Csak úgy erőből. Aztán ez az „alkotó” kiszáll a vonatból, jön egy másik és a még üres, tenyérnyi helyre ő is oda teszi saját névjegyét.

A vonat Dunakeszi-Gyártelep állomásra ér. A futó két sínpár között van az állomás. Eredetileg sárgára festették (ez a MÁV egyénszíne), ha tiszta, akkor szépen mutat. Most az állomás épületének falán egy tenyérnyi szabad hely sincs. Telis-teli van firkálva. Jellegtelen firkákkal. Olyan, mintha azt mondta volna valaki: - itt van fiam ez a toll, próbáld ki, hogy fog-e? Akkor szokott az ember a papíron ilyen futtatásokat csinálni, de ők nem kíméltek sem falat, sem kerítést, sem korlátot, még a lépcsőt sem.

Aztán megyünk tovább, a vonat zakatol, közeleg a Nyugati pályaudvar, ahogy fut be a vonat, oldalt kerítések, épületek, álló, újabb újtukra váró vonatszerelvények. Teli rajzolva grafitivel. Széles a színskála, a rajzok kiismerhetetlenek, de mindent elárasztanak. Nem is tudom, mit ábrázolnak, de hogy mindent összekennek velük, az biztos. Csak a mérhetetlen indulatot, agresszivitást látom mögöttük.

*

Agresszív szomszéd:

Egy Pest közeli faluban tettem látogatást egy régi barátomnál, akivel már több éve nem találkoztam, mert kiköltözött, hogy ott csend, nyugalom, jó levegő van. Megérkezésem után döbbsen álltam a verandán és nem akartam hinni a fülemnek, szememnek. A szomszédban egy hosszúkás parasztház, melyet többszörösen átalakítottak, hozzátoldtak. Ez látszik a bepucolatlan falfelületek sokaságán. A ház végében egy autószerelő műhely, az udvaron javításra váró autók mellett több roncs, kibelezett „tragacs” rozsdásodik, ki tudja mióta. A hátsó udvarban disznók szaladgálnak, szalmát, töreket fúj a szél. – Ne tudd, meg mi van itt hét közben. Fűrnak, kalapálnak, szinte minden percben. A szerelő szomszédom zenei zseni, mert állandóan bömböl a rádió, ha kell, ha nem. Mindegy milyen zene szól, csak csend ne legyen. Tudod, az a bizonyos falusi csend. Szóltam már neki. Először szépen. Ő csak rám nézett, nem válaszolt, nem értette, az volt az érzésem, biztosan kínai nyelven szólok hozzá. Persze nem volt semmi változás, sőt még a műhelyben lévő, általa készített kazánba is befűtött. Szállt a korom, a füst. Megpróbáltam más hangnemben beszélni vele, erre felemelte a hangját, fenyegetőzött. Én sem hagytam magam. Mondtam: - megyek a jegyzőhöz! A válasz: - akkor megnézhetem magam! Ez borzalmas! Így élni. Agresszió agressziót szül. Most mit tegyek, kérem én tőled? Ő költözött ide később. Tűrjem, vagy ne? Költözzem el?

*

Mi lesz veled világ? Mi lesz velünk? Ez itt a kérdés!

Nagy bátorság volt tőle ...

A bátorság az, amely csak az emberre jellemző lelki tulajdonság, állapot, merészségi fokozat. Ezen szavakban, vagy tettekben való megnyilvánulás, bátor cselekedet, viselkedés, magatartás. A mondások így szólnak a bátrakról: „- megvan a bátorsága!” ... „- tanúságát adja bátorságának!” ... „-halált megvető bátorsággal!” ...”- bátraké a szerencse!” ...”- nagy bátorság volt tőle, hogy megmerte tenni!” József Attila szavaival: „Felnőttünk már valahára... És mostan vas hittet, jó bátorsággal, sorsunk akarjuk felcserélni.” Akinél hiányzik ez az állapot: „- elveszti bátorságát!” „Zörgetve is, nem is: bátorsága nincsen. Csak úgy tétovázik, keze a kilincsen.” – írta Arany János. A bátorság, mint állapot, lelki tulajdonság változik is az egyénnél, hiszen van olyan is, hogy bátorságot merít egy cselekedetből, eseményből és ennek hatására, összeszedi bátorságát, neki bátorodik. A történetek ezekről a helyzetekről adnak apró „híradásokat”.

*

(egy bátor autós ...)

Lányommal és feleségemmel Veszprémbe autóztunk: ott volt egy kis elintézni valónk, meg ha arra járunk, megnézzük a várost. Az idő nem kedvezett az utazásnak, mert szakadt az eső. Szürke, egyhangú volt a táj is. Egy idő után kifogytunk a beszélgetésből, csak a kerekek sistergő, az eső vizét csapó monoton hangja kísérte utunkat. A sztrádán, sorban húztak el mellettünk a jobb és gyorsabb típusú autók. Ők a sebességnek hódoltak, az eső ellenére. Majdnem Székesfehérvár közelében jártunk és azzal voltunk elfoglalva, hogy hol kell letérni Veszprém felé, amikor hirtelen megtorpant a kocsisor. Csak azt láttuk, hogy előzés során két autó összefutott. A külső sávban futó kocsik a hirtelen visszatérőnek ütközött. Megperdült az úton, a motorháztető teljesen felgyűrődött, lángok csaptak ki belőle. Az első ajtó kivágódott, a sofőr kimászott belőle, de fogta a fejét, melyet elöntött a vér.

A megálló autókból kiszállók csak döbbenetben álltak, teljesen lebéklyózta őket a látvány. A felcsapó lángok kezdték elborítani az autót, jól lehetett látni, hogy a kocsi hátsó ülésén még ül valaki, de mentésére nem mozdult senki. A mögöttünk lévő kocsiban ülő férfi rohant előre. A kocsi hátsó ajtaját próbálta kinyitni, de az nem sikerült. A lángok egyre erősödtek. Lábbal akarta berúgni az ajtó üvegét. A harmadik kísérletre sikerült neki. Nagy lélekjelenléttel és bátorsággal, kinyitotta a reteszt és kirántotta az ajtót. Ekkor egy idősebb

hölgy alakja tűnt fel, aki szintén kiesett a kocsiból. A férfi kihúzta és próbálta távolabbra elvonszolni. Többen szaladtak oda és oltókészülékkel próbálták a tüzet megfékezni. Felrobbanhatott volna! – ugrott be a gondolat, de a bátor cselekvés azt megakadályozta.

*

„Tűzoltó leszel – bátor katona ...”

Megrendítő csodálkozásomat fejezem ki, ha olyan esetet látok az életben, vagy a televízióban – tüzeset, autóbaleset, vonatszerencsét-

lenség, lezuhant repülő, erdőtűz, Dunába esett autó, a Turulról leugrani készülő öngyilkos jelölt, vihar által kidöntött fák, megrongálódott épületek – ahol tűzoltók serege segít, kutat, ment emberéleteket. Egyenruhájukban úgy tűnnek előttem, mint egy jól szervezett, céltudatos „hangyasereg”. Arctalanok, csak teszik a dolgukat, nem zavarja őket, hogy nyár, vagy tél van, vagy éppen nem süt a nap.

Szирénázva végig futnak az úton, meg állok egy pillanatra, rájuk csodálkozom, hevesebben ver a szívem, összeszorul a torkom. Ők a bátrak! Valóban, ehhez a foglakozáshoz bátorság kell. Ezt nem mindenki tudja vállalni. Csak az, aki együtt tud élni, dolgozni azzal, hogy szervezetében a munka során megemelkedik az adrenalin szint. Megvan a bátorsága ehhez a nem éppen veszélytelen munkához.

*

Lételeme a veszély – ezért bátor ...

Feltűnt, hogy A. Krisztián, a jól menő autószerelő egy mindenféle matricával kidekorált, külső kinézetre kopott, „verzett” Ladával furikázik. Meg is kérdeztem tőle: - Egy jobbra nem telik? Nem lepődött meg a kérdésen, határozottan, egyenesen válaszolt: - Nézzen bele ebbe a tragacsba! – mondta és kinyitotta az ajtót. Csodálkoztam a látványon. A kocsi belsejében, minden irányban, rögzítő, merevítőként karvastagságú csövek, acél idomok vezettek. Szép sárgára voltak festve. A külső burkolat alatt egy kimerevített, ütést és bukást, álló szerkezetet láttam. Mindjárt meg is magyarázta: - Én egy roncsderbis versenyző vagyok. Ez a kedvtelése, ezért alakítottam ezt az autót ilyenre. Ezzel bármerre borulok, nem ütöm meg magamat. Természetesen be vagyok kötve, sisak a fejemen és aztán jöhetnek az ellenfelek. Úgy kilököm őket az útról, mint a pinty.

Látja arcomon a csodálkozást. Megkérdem: - Nem veszélyes ez? Magától értetődő a válasz: - Mi nem veszélyes? Tele van az élet, veszélyekkel, bátorság kell hozzá, egy kis érzék, meg szerencse, és ha megvan, akkor ez egy jó szórakozás.

*

Szirenázó – fehér autó ...

Több hangon vijjogó, szirenázó, kék fénnel villogó, fehér vöröskeresztes autó vágta az utat. N. faluba igyekezett, a riasztás után, szinte azonnal. Csak annyit tudtak, hogy egy férfire, bontásnál rádőlt a fal. Nem telt el sokkal több idő, mint tíz perc, már is a helyszínen voltak. T. Tamás mentőorvos látta meg elsőnek a sérültet, aki olyan fehér volt, mint a szomszédház frissen meszelt fala. Megvizsgálta, pulzusa nem volt, szívhang semmi, újra kell élesztetni! Ez volt az első gondolata. Szaladt az élesztő készülékért. Többször próbálkozott, sikertelenül. – Bátorság! – mondta önmagának. Megpróbálta még egyszer. Az ő szíve persze hevesen vert. Csak beindulna. A harmadik próbálkozás sikerrel járt. A negyven év feletti férfi, újra élt.

A körülötte állók némán figyelték, mit csinál. – Most már rendbe lesz minden! – mondta hangosan, csak a gazda volt gondjaiba merülve. Új házat akart, a régi helyébe. Az egy vert falú kalyiba volt, masszívnak látszott. Váratlanul eldőlt a fal és maga alá temette a bontásba segédkező szomszédját. Már csak az a reménye maradt meg, hogy a szomszéd megússza ezt a vállalkozást, mellyel neki szeretett volna segíteni.

*

„- Csodáltam a bátorságát!”

A Z. K. Kft-ben az utóbbi időben szinte mindennapos volt a leépítés. Nem telt el egy nap sem, hogy egy-két emberrel kevesebben kezdték meg a következő napot. Pénzügyi, megrendelési, értékesítési gondokkal küzdöttek a vezetők. Csak egy kiutat láttak, ha lecsökkentik a létszámot, kímélik a költségeket, és így talán kilábolnak a kátyúból.

A felháborodás akkor ért a csúcsra, amikor Z. Ferencel, meg még öt társával közölték, holnap reggel, már nem kell blokkolni, átöltözni. Z. Ferenc már tíz éve dolgozott itt, olyan fickó volt, aki mindent tudott. Már többször bizonyította, hogy a céget átvezette kisebb buktatók sorozatán. Az ügyvezető igazgató hajthatatlan volt, még akkor is, ha közben ráébredt döntésének helytelenségére. Ezt azonban jól érzékelte helyettese, aki kiállt Z. Ferenc mellett. Érvelt, vitatkozott, nem hagyta magát. Az igazgató visszatámadott, a

csatározások győztese végül is a helyettes lett, bátran kiállt Z. Ferenc mellett és talán távolabbra is látott. – Jönnék majd más napok, amikor Z. Ferencre még nagy szükségünk lehet! A műhelyben csak annyit mondtak a helyettesről, mikor minden rendeződött: - Csodáltam a bátorságát!

*

Foglalkozása – bátorság ...

Még gyerek voltam, amikor szüleim elvittek egy utazó cirkusz műsorára. A nagy sátrat a vásártéren állították fel, körülötte a cirkusz kocsiíjai, mintha körbe fognák e különös építményt. A műsorban voltak akrobatikus számok, állatok, bohócok, de nagy dobpergés előzte meg az artisták attrakcióját. Félelmetes volt számomra, ahogy a trapézon lengve szaltóztak, a levegőben elkapták egymást. Még a lélegzetem is elállt, a szívverésem az egekbe szökött. Csak akkor nyugodtam meg, amikor a magasból a porondra ereszkedtek. Apámtól csak annyit kérdeztem: - Nem félnek? Az ő válasza rövid volt: - Nem, nekik ez a foglalkozásuk!

Már felnőtt ember voltam, amikor munkahelyemről, jutalomként Londonba utazhattam, repülővel. Még soha nem repültem, ez félelemmel töltött el. Amikor startolt a gép, az emelkedés úgy sajgott a székbe, mintha soha, nem akarnék elszakadni a földtől. Aztán mégis a magasba emelkedtünk, még azon is túl, a felhők fölé. Megszólalt a pilóta, a gép kapitánya és olyan természetes hangon beszélt, mintha nem lenne benne, semmi félelem. A gép egyenletes morajjal repült, alattunk a bodor, fehér fellegek légtengere, felettünk a tiszta égbolt és apám hangját hallottam most is: - Nem, neki ez a foglalkozása!

Munkahelyem épületét akarták kibővíteni egy épületszárnnyal, előadókat, irodákat építve. A munkagép nagy harapásokkal szedte ki a földet, de egyszer megakadt. A művezető leállította a munkálatokat, mert egy különleges szerkezet vége kandikált ki a földből. – Ez egy bomba! – állapították meg. Leállt az építkezés. A környéket körbe kerítették, telefonáltak, várakoztak. A kíváncsiakat távol tartották. Már késő délután volt, amikor Pestről tűzszerészek érkeztek. Vizsgálódtak, majd rendőrségi segítséggel 500 méteres körzetben kiürítették a területet, elküldték a lakókat, leállították a forgalmat. Néma csend következett, feszült várakozás. A két tűzszerész a bombához ment. A tehetetlen várakozás másfél óráig tartott, de úgy tűnt, mintha maga az örökkévalóság lett volna. A gödörből a két tűzszerész könnyed léptekkel jött a felszínre. – Hatástalan! – mondta az egyik. Az, tágra nyílt

szemmel csodálkozott, aztán megkérdezte: - Nem féltek? A két ember közül a másik válaszolt: - Ez a munkánk!

A kényelmes karosszékekben néztem a Forma 1-es verseny egyik döntő futamát. Történt valahol a 35. körben, az egyik versenyző kocsija megcsúszott, kifutott a pályáról, neki az autógumikból állított falnak. Számtalan darabra esett széjjel a szerkezet, még kétszer meg is perdült a földön, aztán elgörbült kerekeire huppant le. Még a vér is meghűlt az ereimben. „Ennek annyi!” Aztán mintha nem történt volna semmi, a versenyző kiszállt az autóból, levette sisakját és indult vissza a rajthoz. A biztonságiak rohanták meg ezután a roncsot. Ezt látva, eszembe jutott Senna súlyos balesete, Lauda égési sérülési, meg ez a mostani, szerencsés bukás. Miért teszik? – Mert bátrak, nem félnek!

*

„Bátran teljesítette kötelességét!”

K. János rendőrzászlós a huszonnégy órás szolgálat utolsó óráit töltötte a kapitányságra igyekvő járőrautóban kollégájával, amikor az alábbi rádió üzenetet kapták: - Azonnali elfogatási parancs ...(és itt elhangzott az autó rendszáma), fehér Citroen gépkocsi két utasa ellen. Valószínű fegyver van náluk. Jelenleg ... úton ... irányba haladnak.

- Még csak ez kellett! – jegyezte meg a kolléga, de figyelmüket az útra összpontosították. Nem kellett még öt percet sem várni, feltűnt a jelzett gépkocsi. K. János bekapcsolta a megkülönböztető fény és hangjelzést és a Citroen után startoltak. A jelzésre a körözött autó, gyorsításba kezdett, ők fokozódó sebességgel utánuk. Közben rádión tartották a kapcsolatot az ügyelettel, közölve merre járnak, az üldözött gépkocsi mit csinál, hogyan viselkedik. A sebesség ekkorra már felfokozódott, lakott területen száguldoztak, a mutató 140-et jelzett.

Körforgalomhoz értek, a közlekedő autók közül egyesek félre húzódtak, mások nem vettek tudomást a dolgokról. Hirtelen szemből is feltűnt egy villogó rendőrautó, így az üldözött kocsi letért a közeli benzinkúthoz, ahol legalább tíz autó várakozott. Biztos úgy gondolták a körözöttek, hogy itt majd a nagy nyüzsgésben, kereket oldhatnak. A Citroen lefékezett, az anyós ülésen helyet foglaló férfi kivágta az ajtót és futásnak eredt. K. János utána. Elővette fegyverét, rákiáltott, a levegőbe leadott egy figyelmeztető lövést. Az üldözött férfi, futás közben hátrafordult, de mire visszapillantott, nekifutott a körforgalomban tétovázó autók egyének. K. János utolérte és bátran leteperte a rémült férfit és meg bilincselte.

*

„Ilyen bátor vagyok?!”

A bátorság, határozott kiállást mutat, de mi van akkor, ha ez a határozott kiállás hiányzik?
De mutatni akarom: - Bátor vagyok!

A múltkor a barátommal mentünk kocsival. Egy nagyobb parkolóban megálltunk, ő elment, én a kocsinál maradtam. Arra lettem figyelmes, hogy egy Toyota típusú autó, vezetői oldalán különböző ábrák után, strigulák vannak húzva. Tüzetesebben szemügyre vettem a feliratokat és abból az alábbiak rajzolódtak ki. Rajzban egy teve képe, utána öt strigula, majd egy öregasszony figura, utána hat strigula, aztán egy gyerek arca, három strigula és végül egy kutya négy strigulával, - kifejezve a teljesítést.

Ebből megfogalmaztam, a Toyota tulajdonos autós „bátorsági ars poétikáját”: - Autóval megyek, mint a villám, és ami az utamba kerül, azt kegyetlenül elgázolom, mert bátor vagyok! – Láss mindenk!

*

„Falusi” bátorság ...

A technikai fejlődés, el sem tudjuk képzelni, milyen változásokat hozott. Régen egy elektromos „kütyühöz” egy falusi ember hozzá, sem mert nyúl. Nem tudta, hogyan kell kezelni, mit kell vele tenni. Érdekes, hogy az akkori – 1950-70 – közötti bátortalanság, mára már elszállt. Bátrabbak lettek az emberek. Megdöbbentő volt számomra, amikor hallgattam a Petőfi Rádió reggeli, betelefonálás, zenét, kérő műsorát. Telefonon megszólalt egy férfihang az adásban. Ebben még nem lenne semmi különleges, de egy pásztor ember szólt a mobiljáról. Helyileg a Hortobágyi Nemzeti Park területéről, ahol ő most a juhokat őrzi. Körülötte a Hortobágy, a nagy-nagy pusztaság. Sehol egy emberi lélek, csak ő maga, egy kis rádióval, egy mobil telefonnal. Kérdezték, hogy telik a napja? Válaszolt: - Főzök, hallgatom a rádiót, faragom a fütykösöm (pásztor botját)! És éli bátran, a pusztai ember életét.

*

Összegezve a „híradásokat” már gyerekkorunk igaz, mesehőse, János Vitézzé lett Kukorica Jancsi is (Petőfi Sándor költeményéből) bátor kiállást tanúsít: /„Hanem most már elég, hallja-e kend anyjuk?/ Fogja be a száját, vagy majd betapasztjuk./ Úgy merje kend Ilust egy szóval bántani,/ Hogy kihullanak még meglévő fogai.”/ Ilyen bátorsággal kellene mindig kiállni, mert nyuszi módjára, az élet, nem élet!

Híd az emberek között

Az a pici „emberpalánta”, amikor a világra jön és életjelt ad magáról, azt kiáltja: - Oá! Oá! Oá! Hosszú az út a sírástól a beszédig. Egyelőre ennyit tud tenni, aztán ahogy értelme nyiladozik a világra, figyel a hangra, a fényre, a mozgásra. Majd elkezd gügyögni, mondhatjuk úgy is – kommunikálni. A megjegyzett szavakból elsőként talán azt mondja: - Mám! Vagy éppen azt: - Hámm! Ahhoz, hogy éljünk, életben maradjunk, kapcsolatokat kell teremtenünk a körülvevő környezettel, a világgal. Közölnünk kell érzéseinket, kíváncsiságunkat és erre feleletet is várunk. Tehát elkezdődik egy folyamat, amely nem más, mint az emberek közötti kommunikáció.

*

A kommunikáció, közlést jelent, méghozzá valamit (hírt, információt, stb.) valamivel, valakivel, vagy esetleg valakikkel. A világon legelőször a beszéd terjedt el, megfelelő közvetítés hiánya miatt, eléggé szűk területre terjedt azonban csak. Majd kialakult az írás. Nem ment egyszerűen, nagyon hosszú fejlődés kísérte mai állapotáig. Johannes Gutenberg (német nyomdász) – a 15. szd-ban – feltalálta a könyvnyomtatást. Ez már szélesebb körben tudta teríteni az információt. A további fejlődést nagyban segítette a nyomtatáson túl a fotó, majd a film megjelenése és a televíziózás térhódítása. Ez az úgynevezett verbális (beszéd-írás) kb: 7 %-ban, később a vokális (beszéd-hang) kb: 38 %-ban és végül a non-verbális (beszéd-hang-mimika) kb: 55 %-ban terjedt el. Ez, pedig köszönhető a technika fejlettségének, műholdak közvetítésének. „A kommunikáció, az infó továbbítására, vételére, tárolására és átalakítására képes rendszerek között zajló folyamat. A kommunikáció az egész világ működésének az alapja.”

*

A kommunikálást egyes emberek néha túlzásba is viszik. Vannak, akik sokat beszélnek, már-már fárasztó módon csak „szövegelnek”. Oscar Wilde fogalmazta meg találóan az ilyen emberek cselekedeteit. – *„Imádok a semmiről beszélgetni. Ez az egyetlen téma, amit kicsit ismerek.”* Tatiosz ókori bölcs szerint: - *„A beszéd képessége emberi kiváltság, a hallgatni tudás emberi kiválóság. A kimondott szavak mögött szándékok rejlenek, a hallgatásba bölcs megértés, türelem, tisztelet vegyül. Egy embert inkább hallgatásából, semmint beszédéből ismerhetünk meg – vagyis abból, hogy kellő pillanatban hallgatni tud.”*

*

A kommunikáció fontos része a két ember közötti szemkontaktus létrejötte is. Félve, vagy bátran, a másik szemébe nézve közöljük mondandókat. A közlést vevő fél ebből kiolvashatja szándékunkat, a szándék minőségét is megérzi. Az arcjáték, a tekintet, a gesztusok sok mindent elárulnak. Ebben legfőképpen a száj, a szem és az orr vesz részt, tehát összegezve az arc. Szokták mondani negatív értelemben: - A szeme sem áll jól! Óva intenek mindenkit, abban az esetben, ha olyan helyzetbe kerülünk például az utcán, villamoson, buszon, ahol egy-két ember (kisebb csoport) ellenségesen lép fel. Ne létesítsünk szemkontaktust! Ez kihívó lehet, jó akaratunk ellenére is. Biztosan emlékszünk ilyen helyzetekben elhangzott bemondásokra: - Mit bámulsz nyanya? - Valami hézag van? Rosszabb esetben: - Szídtad az anyámat? Pedig meg sem szólaltunk, csak önmagunkban elítéltük a helyzetet, amely az arcunkra íródott. Jókai Mór szerint: *„Titkos írás az arc, de annak, aki a kulcsát bírja, nyitott könyv.”*

*

Középtermetű fiatal lány Klári, most töltötte be a 25. évét, haja szőke, szeme élénk, csupa tűz. – A polgármesteri hivatalba, művelődési előadónak, három évvel ezelőtt kerültem. Először nem tetszett a hivatalnokság, később megszerettem. Volt dolgom elég. Három iskola a területen, művelődési otthon, külön könyvtár. Lehetett dolgozni bőven, csak meg kellett találni a módját, a módszerét. Ez azonban nem ment úgy, hogy az ember csak ül az íróasztalnál, rágja ceruzája végét és jön az ötlet. Kint a területen, az intézményeknél kellett megbeszélni mindent. Szerintem nem volt semmi nehézség. Megértéssel talákoztam. Tudom, most azt mondják sokan, ez ritka eset. Lehetséges, de én nem panaszkodom. Megbeszéltem mindig, mit akarok, segítettem a megvalósításban is, senki nem mondott nemet. Csináltam a testületnek három beszámolót is a végzett munkáról. Elégedettek voltak. Úgy éreztem, jól választottam, a helyet tartósabbnak gondoltam. Aztán új polgármester jött, annak mások voltak a mércéi. Talán egyetlen baj volt, sohasem találtak bent, hiszen a területen dolgoztam. Nem tudtak velem kommunikálni, az íróasztalom így üresen állt. Ez szemet szúrt, jött egy átszervezési hullám és az elsöpört engem.

*

Edit nagyon tudatos, haja vörös, szép beszédű, rá kell figyelni, erre a 24 éves lányra. – Mindenki tudta, hogy lány vagyok. A pályázatból kiolvashatták koromat, honnan jöttem, mit akarok. Akkor nagyon kellettem, mert az önálló népművelő-könyvtárosi állást be kellett tölteni. Ezt már utólag tudtam meg, ha nincs senki, elviszik a létszámot, meg a bért, aztán évekig kell újból taposni, hogy megint lebontsák. Szóval jöttem, akkor végeztem a könyvtár-

népművelő szakot. A világot akartam megváltani, csak a könyvtár, a népművelődés létezett számomra. Úgy, ahogy azt tanultam, módszereivel, a valóság tapasztalatlanságával, kudarcaival, sikereivel. Ha most kellene megint kezdeni, újból így tennék. Persze lehet és biztos is, egy-két dolgot másként tennék. A tüske azért megmaradt, azt nem lehet egy könnyen elfelejteni. Akkor kezdődött, amikor elkezdtem a kérdőíves felmérést a faluban. Szerettem volna tudni, mi van, mi kell, hová szeretnék eljutni. Mindenben, kultúrában, emberségben. A szebbet, a jobbat akartam megmutatni. Nem szóltak először semmit. Válaszoltak, félszegen, némi kíváncsisággal. Több mint kétszáz lapot készítettem el, név nélkül, később én magam sem tudtam azonosítani. Én írtam, nem különböztette meg semmi. Odaadtam az egyik pedagógusnak, olvassa el. Visszaadta, nem szólt semmit, én meg kíváncsi voltam. Több embert bevontam, valahol itt vétettem, aztán elterjedt – mert közben fentről is elkérték – hogy ebből propagandát csinálók, megszégyenitem a falut, az embereket. Igen, mert a felmérés összesítője nem volt valami rózsás. Aztán elkezdődött az invázió. Én azt hittem, nincs fantáziájuk, Tévedtem, mert válogatott pletykák terjedtek el rólam. Úgy határoztam, eljövök. Önként távoztam, ugyan úgy, ahogy oda mentem. Ennek már több mint egy éve, az állás azóta sincs betöltve. – Nem kell ez nekünk! – fogalmazták meg többen is.

*

Lajos 24 éves, szőke, kékszemű, nyílt tekintetű fiatalember. Most harmadéves egy kommunikáció szakos főiskolán. – Nem is gondoltam, hogy mi mindent kell majd itt tanulnom. Amikor ide jelentkeztem, csak annyit tudtam róla, hogy ez az egész az emberi kapcsolatokról szól. Ehhez, pedig kedvet éreztem és belevágtam. Ma már tudom, nem könnyű eligazodni ezekben a kapcsolatokban. Ki gondolta volna, hogy egy sima értekezlet megszervezésére mennyi figyelmet kell fordítani, hogy az sikeres legyen. Nem mindegy, hogy az előadó, hogyan beszél. Gyorsan, lassan vagy éppen halkan. Fontos, hogy érthető legyen, a kommunikáció elérje célját. Vagy említhetném érdekesség képen egy nemzetközi tudományos szimpózium megszervezését, amely csupán egy napos és a végén állófogadással zárul. Itt már százfelé kell ügyelni. Kezdhethetném a meghívóval is. Abból pontosan ki kell tűnnie mindennek, a teljes napi programnak, percnyi pontossággal. A résztvevők nevükkel ellátott kítűzőt kapnak. Ez is segíti az eligazodást. Ügyelni kell a szervezőknek, hogy a terem berendezései, bútorok, székek a résztvevők kényelmét szolgálják. Vagy, ha a világításra, szellőzésre, vagy a fűtésre gondolunk, nem lehet zavarmentes előadást hallgatni hideg, vagy éppen hőség által sújtott helyiségben. Legyen mikrofon, hangszóró és azok jól legyenek beállítva, a terem minden szegletében kellemesen

hallhatóan. Mivel nemzetközi, megfelelő legyen a különböző nyelvekről való fordítás. Sorolhatnám még a sok-sok apró részleteket, melyek mind a jó és sikeres kommunikációt szolgálják.

Az állófogadás protokollja sem egyszerű, szinte minden szabályozott, a köszöntés, az első itallal való koccintás, az ételek állva fogyasztása, a viselkedés, a térhasználat, a beszéd hangvétele. Biztosan felháborító lenne, ha valaki csak úgy közbeszólna: - Kérek még egy fél konyakot! Így szinte kudarcba fulladna az egész rendezvény sikere.

*

A beszéd alapján történő kommunikáció, mert talán ez a legelterjedtebb, legközvetlenebb és mindenki számára a legintimebb, személyes, ez a legfontosabb. Több oldalú alakulására itt van pár bölcs ember megállapítása és általános bölcselkedő mondások sora is. Ha azt akarjuk, hogy rendben menjenek a dolgok, akkor: - *„Ne tárgyaljunk sohasem félelemből – de ne féljünk tárgyalni.”* (J.F.Kennedy) – *„A kedves szavak nem kerülnek sokba. Mégis sokat érnek.”* (Blaise Pascal). Tudni kell azt is, hogy: - *„Az összetűzés mindig a második szóval kezdődik.”* (japán közmondás). Azonban azt is illik tudni: - *„Ha tudsz, légy bölcsebb, mint a többi ember, de ne hozd ezt tudtukra.”* (Lord Shesterfield). Azonban, ha meg akarjuk tartani bölcsületünket, és kerülni kívánjuk a konfliktust, békére törekszünk, akkor: - *„Ha ki akarod zárni a bajt, csukd be a szádat.”* (kínai mondás). Tessék ezeket a mondásokat megszívlelni és a lehetőségek szerint – a siker és a bölcsület alapjait is

Nincs veszve semmi, újra lehet ...

Az ember élete során sok mindent tesz, formál, alakít. Többek között: növekszik, játszik, tanul, dolgozik, szórakozik, az élet funkciói szerint eszik, alszik, jár, kel és még számtalan cselekedetet tesz. Mindegyiket természetesen nem folyamatosan, megállás nélkül. Amikor abbahagyja, akkor ott, annak a cselekvésnek vége szakad, de aztán egyszer *újra kezd*. Hányszor kezdjük *újra* a munkát, a szórakozást, baráti kapcsolatokat, szerelmet, sok minden egyebet, az egész életet, kisebb nagyobb sikerrel. *Újra kezdeni* azt jelenti, hogy *újból* megpróbáljuk helyesen (legalább is saját elképzelésünk, értékítéletünk szerint) elvégezni, *újraépíteni* azt, amire vágyunk, amit akarunk. Sajnos az *újrakezdés* rossz értelemben is jelen van életünkben. Megértük már legyőzött államnak, a hatalomért való küzdelmében, annak *újrafelfegyverzését*. Az *újrakezdés* nem csak az ember életében van jelen, hanem a nép, a nemzet életében is. „*A tatárjárás után IV. Béla újraépítette az országot.*” Vagy: „*A II. világháború pusztításai után újraépítették a lerombolt városokat.*” Az *újrakezdés* azt jelenti, hogy sose adjuk fel, mert ha érezzük, hogy vége van, majd megnyugszunk, *újra* értékelünk mindent, akkor eszünkbe ötlük biztosan, hogy meg lehet ezt még próbálni, még egyszer, *újra* lehet kezdeni.

*

Eljött az ősz, lehullottak a levelek, a kertben a kopasz faágak meredeztek az ég felé. Az időjárás is zordabbra fordult. Z. Feri bácsi, akinek mindene volt a kert, tudta, eljött az idő, amikor elő kell készíteni a kertet a tavaszi munkákhoz. Ahhoz, pedig fel kell ásni a kertet. Mondta is feleségének, hogy elkezdi a munkát. Napokig halogatta, aztán egy szerdai napon, a reggeli után elkezdett ásni. Forgatta a földet szorgalommal. Olyan nagy „szalonnás” darabokat forgatott ki a földből, majd a télen a fagy szétszívja és tavasszal porhanyós lesz. Haladt is a munkával, de eljött a dél, megéhezett. Az ásót leszúrta a földbe és bement ebédelni. Aztán sziesztázott egy kicsit, az újságot is átfutotta. Vízet vitt a baromfiudvarba a csirkéknek. Tudta, hogy jó lenne a munkát befejezni, még ma. Hosszabb unszolásra, kiment a kertbe és *újra kezdte* az ásást. Még szürkület előtt be is fejezte, elégedetten tekintett végig, az egyenletesen felásott kerten.

*

K. Zsófi mikor férjhez ment, nem tudta, hogy a férje mellé egy igazi anyóst is fog kapni. Olyan békebelit, aki eleget tesz a klasszikus anyós fogalmának. Nem volt semmi se jó, amit

tett, ha főzött, azt nem úgy kell készíteni, ha mosott, vagy vasalt azt is kritizálta. A gyerekek nevelésébe folyton beleütötte az orrát. A kioktató szöveget mindig *újra* kezdte, ha befejezet, akkor is csak pár napig volt csend. Mert, ha eljött, megint kezdődött minden előlről, *újból* elmondta a véleményét. Szapulta a fiát, miért vett el egy ilyen lányt, nem való semmire, nem tudja a pénz beosztani, nem mennek semmire. Persze ez utóbbit csak a fiának szajkózta *újra* és *újra*. Aztán a felbőszített férj elővette a feleségét és K. Zsófi élete *újból* és *újból* csak veszekedések sorából állt. Már ő is megbánta, hogy hozzá ment ehhez az emberhez feleségül.

*

Az idei nyár aztán betett meleg rekordjával. Sorra döntötte az elmúlt évek csúcseit. Sajnos ez a csúcsjavítás nem volt mindig pozitív hatású. Meleg volt, eső nem esett, csonttá száradt minden, fű, fa, avar. Olyan száraz volt, hogy csak egy ici-pici szikra kellett ahhoz, hogy lángra lobbanjon, tüzet fogjon. Az erdő és avar tüzek országrészeket pusztítottak el. Oltották mindenféle erővel, de az időnként feltámadt szél segített abban, hogy a tűz, itt-ott, ismét fellángoljon, *újraéledjen*. Ember alkotta tárgyak, eszközök estek a tűz martalékává. Sokan földönfutóvá lettek.

*

A napokban hallgattam az MR1 Kossuth Rádiót, benne az „Arcvonások” című riport műsort. Az *újrakezdés* gyötrelmeiről, majd sikereiről beszélt N. G. színész. Röviden vázolta történetét, még főiskolás korában elkezdett filmezni. A legnevesebb filmrendezők foglalkoztatták, később, mint végzett színészt is. Főszerepeket kapott a filmekben, sikeres volt. Aztán ez az ív, pár év után megszakadt. Elszerződött egy fővárosi színházhoz, de ott csak kis, epizód szerepeket kapott. Nem volt törtető, rámenős, így csak tengett, lengett a pályán. Már arra gondolt, változtat, felhagy a színészettel. Saját bizodalma is megingott. Csak a családja – felesége, lánya – bízott benne. Hosszú és kitartó unszolásukra leszerződött vidékre. Először Szolnokra, majd az igazi *újrakezdés* időszakát Sopronba érte meg. Újból sikeres színész lett, nagy és fontos szerepeket játszhatott el, színpadon.

*

Orosházán gyerekeskedtem, ott ért a háború kilenc évesen. Emlékszem a bombázásokra, melyek mindig nagy félelemmel töltöttek el. Nehezen viseltem azt az éktelen motorzúgást, melyet a repülőök okoztak, majd az azt követő bombák sivítását és robbanását. A detonációk gyerek fejfel is borzalmasak voltak, vagy talán még borzalmasabbak. A vasút állomáson lévő

olajtelep kapott telitalálatot. A fekete füst egy teljes napig gomolygott az ég felé, átívelve a város fölött. Azt hittem, ennek sohasem lesz vége. A romok, mint testen a sebhelyek, tarkították az utcákat. Aztán egyszer vége lett, ennek az örületnek. Egy kis csend következett, majd *újra kezdődött* az élet. Az emberek előbújtak rejtekhelyeikből. Elkezdtek romot takarítani, építeni, javítani, tatarozni. Megkezdődött új bizalommal az élet igenlése.

*

N. Ferencet már középiskolás korában vonzotta a közösségért való cselekvés. Ezért benne volt mindenféle megmozdulásban, ha kellett szervezett, toborzott, futballpályát tisztított, kirándulást szervezett, benne volt a színjátszó körben, még táncolni is elment, pedig azt mondták neki, két ballába van. Aztán mikor felnőtté vált, családot alapított, először csak a szomszédokkal vitatta meg a falu dolgát, aztán már fel-felszólalt a falugyűléseken is. Beszédét, meglátásait, elképzeléseit, véleményét többen helyeselték. Pár év múlva mondták is neki: - Induljon a választásokon! Engedett a felkérésnek, ő lett a polgármester. Egy teljes ciklust végig is vitt, szépült a falu, volt látszata. De aztán valami kicsi stikli becsúszott, a nagy igyekezetbe. Ez a ciklus végén történt. Aztán a bolhából elefántot formáltak és nem sikerült a folytatás. Az új polgármester csak két évet bírt ki, leváltották. Ismét hozzá fordultak, jött az időközi választás, újból ő lett a falu első embere, de tanult mindenből, aztán *újra kezdte* a munkát, melyet abba kényszerült akkor hagyni.

*

T. Zolival a bíróság folyosóján találkoztam. Bilincs volt a kezén és egy rendőr pórázon fogta. A piactéri kocsmából ismertem, ott őt mindenki Zozónak szólította. Zozó már több mint két éve nem volt ebben az italmérésben, mondták: - két évet kapott és most csücsül Márianosztrán. Nem is tudtam, hogy szabadult, meg azt sem, miért van itt megint. Fogadta a köszönésemet, megkérdeztem a rendőrt, beszélhetek-e vele. Mondta, hogy igen! Egy fejbőlintással kérdően néztem Zozóra. Egy darabig hallgatott, aztán összefoglalva annyit mondott: - Pisti azt mondta tuti tipp. Betörtünk egy házba, de otthon volt a gazda. Volt egy kis verekedés, arra nem gondoltunk, hogy a fickó emlékezett valahonnan Pistire. *Újból* megcsíptek minket, pedig én nem akartam!

*

Stadler Józsefet, a pásztorból lett üzletembert, sportbarátot valószínű ebben az országban nagyon sokan ismerik. A rendszerváltás időszakában kamionokkal fuvarozott, kereskedett, távol keletre és eladott mindent, ami még eladható volt. Akasztón

futballcsapatot szervezett, sőt még stadiont is épített. Aztán a sors úgy hozta, hogy megbukott, ült is a börtönben pár évet. Mikor kiszabadult, megkérdezték tőle, mit fog tenni? – *Újra kezdem az életemet és kereskedem, más üzletbe fektetem a pénzem. A napokban láttam a televízióban, ahol arról beszélt, hogy megint átverték. Régi laktanyákból kibontott vasat akart eladni, de nincs elkeseredve a kudarcon, folytatja, ismételten újra kezd.*

*

Kezdő színészként vidéken indult a pályája. Mégis szerencsésnek mondhatja munkáját, mert néhány epizód szerep után a színház Molière: Fösvényét tűzte színre. Nem tudja miért, talán alkata, vagy alakításai miatt a rendező Harpagon szerepét rá osztotta. A próbák során, volt egy jelenet, amely sehogy sem akart sikerülni, vagyis, nem a rendező elképzelése szerint alakult. Ezért a keddi próbán ezt a jelenetet tízszer is *újra kezdték*. Először idegesítő volt, de a végén ő maga is belátta, hogy megérte a fáradozást.

*

Az idei tél olyan közepes volt. Közepes azért, mert volt időszak, amikor a higanyszál mínuszokat mutatott, de sokszor tanyázott a nulla fok felett, pár vonalkával. Hó is esett vagy háromszor, ugyan nem volt több pár centinél, de az utak megviccelték, ezeket a többmilliós szerkentyűknek nevezett autókat, melyek elég sűrűn bedőltek az utak árkaiba, mint részeg italozó kocsmázók. Nem tudtak magukra vigyázni, még így is a tél volt az erősebb. A természet téli álmát aludta. Kihalt volt minden. Szárazak, levél nélküliek a fák ágai, a völgy, a legelők is barnák, csak az őszi levelek színezték el néhol a fák aljait. A tavasz sokáig váratott így is magára. De aztán egyik napról a másikra, berobbant. A rügyek gyorsan kipattantak, *újraéledt* a táj, hangos lett az erdő. Benépesült a környék, megkezdődött az élet körforgása.

*

Biztos, hogy nagyon nehéz az *újrakezdés*, de nélküle hosszú évszázadok óta, nem itt tartana a fejlődés. Az életünk csupa *újrakezdés* és történelmi ismereteink szerint az ember, az emberiség sohasem adja fel, mindig volt és lesz ereje, *újra kezdeni*.

Rablós írás (Pénzt vagy életet?)

A jelenlegi tematikus témájához a legjobb választ Ady Endre: „Az élet” című verse szolgáltatja, amely 1899-ben „Versek” című, Debrecenben megjelent kötetéből való. Írja: *„Az élet a zsibárusok világa, / Egy hangos vásár, melynek vége nincs.”* Valóban így van, vásárrá változott az egész világ. *„Nincs semmi tán, melynek ne volna ára, / Megvehető akármi ritka kincs, / Nincs oly érzés, amelyből nem csinálnak / Kufár lélekkel hasznot, üzletet.”* Tehát már akkor a költő a túlzott anyagiasságról szólt. *„Itt alkusznak, amott már áll a vásár, / A jelszó mindig: eladok, veszek! .../ Raktárra hordják mindenik portékát, / Eladó minden, hogyha van vevő, / Hírnév, dicsőség, becsülés, barátság, / Rajongás, hit, eszmény és szerető.”* Gounod Faustjában Mefisztó rondója szerint: „Eladó az egész világ.”

Visszatérve a fent idézett Ady verséhez, írja tovább: *„A jelszó: egymást túl kell licitálni, / Ádáz versennyel egymást verve le!”* Ezt tapasztaljuk, mert ez a verseny, napjainkban is folyik. Kinek van jobb, nagyobb tévéje, márkásabb kocsija, hivalkodó háza. Hol nyaralok a nyáron, melyik egzotikus szigeten, ahol a pálmafák is mások, mint a szomszéd nyaralási szigetén. *„Egy-két bolond jár-kél a nagy tömegben,/ ... / Eddig az ő példájukat követtem / Ezután én is másképen teszek / ... / Túlادok én is minden kincsemen ...”* De itt megtorpan a költő, és a szívére hallgat: *„... De nincs erőm ily nyomorulttá válni, / Óh, nincs erőm, én édes Istenem!...”*

*

V. Irén nem volt korban több harmincöt évesnél, de mindenki Irénke néninek szólította. Szólt ez annak, hogy V. Irén az önkormányzatnál a szociális ügyeket intézte. Ő maga férjezett, három gyermek anyja, tehát rendelkezett olyan belső emberi értékkel, amely alkalmassá tette az ilyen ügyek intézésére. A néni megszólítás, amelyért nem haragudott, kifejezte azt a fajta helyi elismerést, ahogy a hozzá fordulók ügyeit intézte. Volt gondja szegénynek, elég. A családok segélyért fordultak hozzá, vagy éppen gyermek elhelyezési ügyet kellett intéznie. Minden esetben kiment a kérelmező családhoz, feltérképezte a helyzetet, lehetőleg minden körülményt tisztázott. Volt, amikor az otthon ülő férjnek, mert azt állította, hogy azért munkanélküli, mert nem talál munkát, szerzett neki. Sőt ellenőrizte, hogy tényleg eljár-e a munkába. Mindig mondta: - Először magadnak kell segíteni magadon. Ha ez nem megy, akkor fordulatsz másokhoz segítségért.

*

Egy Andy Mulligan nevű író idézete szerint: *„A világot a pénz mozgatja. Hiába az értékek, az erények, az erkölcsök, hiába az emberi kapcsolatok, a bizalom és a szeretet, hiába fontos ez mind: a pénz fontosabb. Csordogál, mint az értékes ivóvíz, valakik nagyot kortyolnak belőle, mások szomjazták.”* E sorokat olvasva, joggal tehetjük fel a kérdést: - Vajon boldoggá teheti e korunk emberét az anyagi, fogyasztói életszemlélet? Erre a kérdésre egy amerikai pszichológus – Tim Kasser – tudományos alapú vizsgálatainak összegzése ad nemleges választ. Kimutatja, hogy éppen az ellenkezője igaz. Csak a humánus, emberieségen alapuló értékek jelölhetik ki a tartós megelégedettség útját. Ebből a vizsgálatból kiderült, hogy a ma embere (tudatosan vagy tudattalanul) megtanulta azt, hogy ne a belső lelki mércéjükkel mérjék, hogyan érzik magukat, hanem olyan külső mérce szerint, milyük van és mit tudnak megvásárolni maguknak. Ennek az életfelfogásnak az a legalattomosabb változása, hogy nemcsak arról szól, hogy eleget szerezzünk, hanem arról is, többet, mint mások. Ennek a felfogásnak, az a végső kicsengése, hogy saját értékünket azzal mérjük, hogy pénzünket és egyéb anyagi javainkat, másokhoz viszonyítsuk.

*

Az egyik főiskolai kar terület felméréssel is foglalkozott, vállalkozási formában. A postának egy alvállalkozó üvegszálas kábelek helyének kimérésével foglalkozott, ezt rendelte meg. A mérésekhez volt kapacitás, el is végezték a munkát. Már csak a feldolgozás volt hátra. Ez egy nagytömegű adminisztrációs munkával járt, gépelni kellett tulajdoni lapokat, több példányban, százával. Ezen rögzítették az érintett telkeken a vezeték lefektetése miatti változásokat. Ez írás eléggé sziszifuszi meló volt, a bevontak írták munka után, sokszor este tízig, vagy éppen hétvégeken, szabad idejükben. Mert pénzre szüksége volt mindenkinek, a munka nem számított, csak pengessék le a forintokat. Az írást mikor elvégezték, várták a fizetséget. De a felosztás, sohasem találkozott elégedettséggel, mivel valaki a sorban, mindig anyagiásabb volt, mint a társa.

*

Z. László harminc éves volt, amikor találkozott egy eszményien széplánnyal, P. Edittel, aki akkor 27 éves volt. Ez egy álomszép találkozás volt, csodálatos szerelemmel. Z. László nem gondolkodott sokáig, megkérte a lány kezét és végül házasság lett belőle. Egyik barátja P. Tamás, aki hasonló korú volt, de még nőtlen, mondta is neki, ne hamarkodja el ezt a házasságot, kaphatna módosabb lányt is. Az anyagiak nem elhanyagolhatók egy most kezdődő kapcsolatban. – Egy szál gatyában, nem rohangál a boldogság! – mondta könnyű bölcsességgel. Z. László hajthatatlan maradt, életét összekötötte P. Edittel. Először

albérletben laktak, később egy lakás leválasztásával saját lakáshoz jutottak. Két szép gyerekük született, a megértés, a szeretet kettőjüket, a gyerekekkel, soha nem hagyta el. P. Tamás még pár évig válogatott a szép és módos lányok között. Végül egy gazdag vállalkozó lányát vette el, de házasságuk már a harmadik évben zátonyra futott. Pedig az apósa vett neki egy márkás csoda autót, lakás is lett a kezdetek elején, csak a közös hang, nem alkart stimmelni. Panaszkodott is Z. Lászlónak, amikor látta kiegyensúlyozott életét. Szabó Magda író nő mondta, írta: - „*A belső érték számít csak, az nem pótolható semmi öltözékkel, semmi múló csillogással.*”

*

Sz. Róbert, huszonöt éves debreceni srác, megjárta a hadak útját Budapesten. Debrecenben nem talált megfelelő munkát, pedig sok mindent megpróbált. Volt bolti eladó, biztosítási ügynök, legutóbb egy cégnél szerelő szalagon dolgozott, de egyik foglalkozás sem nyerte el tetszését. Úgy gondolta Pestre vált jegyet megtakarított pénzén és szerencsét próbál. Interneten talált is egy neki tetsző munkát. Egy Call Centernél operátori munkát kell végezni, amely biztosítási ügyekkel foglalkozott. Telefonos ügyintézőnek vették fel. Feladata volt, egy megadott lista alapján felhívni olyan személyeket, akik már kötöttek valamilyen biztosítást, ezt egy kicsit megfajlítani, jobbra váltani. Tehát rá kellett az ügyfelet beszélni a váltásra. Ehhez jó beszédképességre, türelemre volt szükség. Sz. Róbert úgy gondolta, lesz benne annyi kitartás, hogy ezt a készséget egy idő után, könnyen megszerzi. Egész nap a telefonkagyló lógott a fülén és nyomta a szöveget. Ez volt a munka, ez után jött a fizetség. A tulaj, vagy a legnagyobb főnök megszabta, hogy hány hívást kell naponta lebonyolítani, ezt kivetítette egy hónapra és így jött ki egy átlagos meló esetén a 160.000 Ft fizetés. Amikor már jól bejött a munkába, a telefonálások száma alapján járna neki 180-200.000 Ft. Jött a főnök, hivatkozott erre, meg arra, egy-egy telefonálás díját lejjebb vett és a borítékba újból csak 160.000 Ft volt található (természetesen a levonások után). Ez az összeg, pedig nem volt elegendő egy pesti albérletre, életre, így az anyagi főnök miatt, egyik napon, visszautazott a kiindulási állomáshelyre. Ide az olvasott körülmények miatt Luther mondása illik: - „*A pénz nem boldogít. Jelenlegi anyagi világunk ezt az aforizmát így módosította: A pénz nem boldogít, de nélküle nem boldogulunk.*”

*

A H. család nagyjából olyan volt, mint egy átlagos magyar család. H. Gergely és felesége friss nyugdíjasok lettek. Két gyerekük – H. Péter, ötvenéves, vállalkozó, két gyerek apja és H. Klára, negyvennyolc éves, óvónő, szintén két gyerek anyja – élete sima volt. A testvérek

szerették egymást, ezzel eddig nem is volt semmi baj. Önálló életet éltek, időközönként meglátogatták a szülőket, az unokákkal. H. Péter vállalkozása döcögött egy kicsit, mindig mondta, egy kis pénzmag, frissítést hozna. - De honnan? – szolt a kérdés. H. Klára sohasem panaszkodott. H. Gergely, a papa kőműves szakmájából adódóan, szép házat épített, olyan bővet, hogy volt benne vagy hat szoba, wécé-ből is négy. Mindig azt tervezte, hogy a gyerekek is itt laknak majd, de ez csak elképzelés volt eddig. Volt egy nagy terepjáró autója is, meg egy üres telke, arra számítva, ha megszorulna, ezt bármikor pénzzé teheti, mert jó helyen van. Sajnos az élet lapjai kifürkészhetetlenek, előre semmi nem tudható. Aztán bekövetkezett, amire senki nem számított. Egy szombati napon H. Gergely és felesége autójával karambolozott, mind a ketten életüket veszítették. Ez valóban szörnyű tragédia. A gyász napjait élte a család, de titkon mindkét gyerekben felvetődött az örökség kérdése. Az a bizonyos „kis ördög” nem hagyta őket nyugodni. H. Péter érezte, hogy vállalkozása ezzel talán helyére döccenne. A hagyatéki tárgyaláson derült ki apja végrendelete és milyen testvérek ők. A veszekedés, a kapzsiság megfejthetetlen mértéket öltött a párharcban. H. Péter csak a pénzt látta, erre volt szüksége. Ő egy indián mondást biztosan nem ismert: - *„Ha majd kivágod az utolsó fát, megmérgezed az utolsó folyót és kifogod az utolsó halat, ráébredsz, hogy a pénz nem ehető.”*

*

Az anyagiasság és a belső emberi értékek eléggé eltérőek. Köztük mindig harc folyik. Van, aki a pénzre esküszik, az a mindenható. Már Molière írta: - *„A pénz minden lakat kulcsa.”* Sajnos ez valóban így van, mert pénzzel elérhető minden álcázott siker, látszólagos boldogság, mázas szerelem. A belső érték fontosságát Steve Jobs, amerikai polgár, a számítástechnika egyik úttörője fogalmazta meg: - *„Nem az számít, hogy a leggazdagabb ember legyek a temetőben. Az igazán számít nekem, hogy úgy térjek nyugovóra éjszaka, hogy valami csodálatosat alkottam.”*

Van felelősség, vagy nincs?

A felelősség fogalma nagyon széleskörű. Szinte kiterjed életünk minden fázisára, hiszen csak felelősen lehet cselekedni, tenni bármit. Ugyanis, ha arra gondolunk, mi van akkor, ha reggel felkelünk, mosakszunk és nem zárjuk el a vízcsapot rendesen, nem oltjuk le a villanyt, ha eljövünk otthonról, jegy nélkül szállunk fel a villamosra, nem jelenünk meg időben a munkahelyünkön, de sorolhatnám estig a tett dolgunk mozzanatait, csupa felelőtleniséget állapíthatnánk meg, a felelősség ellentétét. Mert a felelősség életünk egyik legfontosabb meghatározója. Beszélhetünk erkölcsi, jogi, személyes, egyetemleges, emberi, hivatali, súlyos, stb. felelősségről. Szinte nem lehet, igaz és jó akarattal, nélküle élni, életünket szervezni, cselekedni. Mert erről meg lehet bárkit kérdezni, biztosan van véleménye, persze saját értékrendje szerint, melyet a felhozott példák is illusztrálnak.

*

Kovács Lajos (földmérő, 28 éves): - Földmérő mérnöknek tanultam. Apám is ebben a szakmában dolgozott, már gyerekkoromban magával vitt és segédkeztem neki, fogtam a mérőszalagot, vittem a szintező állványt. Apám soha nem mondta, hogy én is válasszam ezt a szakmát, de mindig érzetem, felelősséggel végzi munkáját. Láttam, tapasztaltam, a megrendelők tisztelik, becsülik. Nem volt nehéz pályát választanom.

*

Petneházi Zoltán (gázszerelő, 30 éves): - Nekem mindig azt mondta az apám, ha valamit teszel, azért mindig vállald a felelősséget. Úgy nem lehet élni az életben, hogy csak vagyunk, nem vagyunk felelősek semmiért. Hová jutnánk így? Sokan vannak a mai fiatalok között, akik így szemlélik a világot. Egy nagy balhénak tartják, vagy jó bulinak. „- Nem kell dönteni, csak úgy sodródok a folyam szélén, jól érzem magam. Ha gáz van, akkor csak kilépek a partra és kész!” – mondják fölényesen.

*

Rázsó Lajos (Műszaki cikkértékesítő, 42 éves): - Tudom, hogy ez a mosógép, magának újszerű. Mint mondta, pillanatnyilag nem is ért hozzá, majd a lánya megtanítja programozni. Ő már ért a számítógéphez. Nem kell félni tőle. Korszerű egy gép, szinte mondhatnám, mindent tud, csupán a ruhát még nem szárítja meg, meg nem vasalja ki. Van rajta kímélő mosás, lehet vele színes ruhát mosni, centrifugál, különböző fokozaton. Mi lesz,

ha meghibásodik? Semmi! Ha szakszerűen kezelik, nem lesz hiba, de ha mégis, akkor itt van a gyártó jótállási felelőssége. A hibát a szavatossági időn belül kijavítják. Nyugodjon meg és használja egészséggel!

*

Simon Ferenc (volt tanácsi tisztviselő, 62 éves): - Még régebben történt ez velem. Akkor a hetvenes években az akkori tanácsi apparátusban dolgoztam. Igazgatási ügyekért voltam felelős, hozzám tartozott többek között a birtokháborítás is. Egy telek határvitájában kellett döntenem. A szomszéd azt kifogásolta, hogy az ő telkéből elszántottak negyven centis darabot. Megnéztük, mérícskeltünk, beszélgettünk, aztán azt a döntést hoztam, később kiderült, hogy helytelenül, az elszántottnak vélt darabot vissza kell adni a szomszédnak. Nem is volt semmi baj, de rá egy évre, ügyészi felülvizsgálatra került sor a hivatalban és megállapítást nyert, hogy a döntés rossz volt, kárt okoztam. Fegyelmi felelősségre vonásra került sor, két havi béremet levonták. Még rendesek voltak, hogy részletekben, de ebből tanultam, a felelősség, nem játék, alaposan meg kell gondolni, mindent.

*

Fiser András (közgazdász, 32 éves): - Közgazdasági végzettségem van. Egy nyugat-dunántúli egyetem hasonló szakára jártam, de már az egyetemi évek alatt arra gondoltam, jó lenne előre tudni, hol fogok dolgozni, ha végzek. Ezért azt tettem, hogy felvettem a kapcsolatot egy jó nevű budapesti céggel és nyári gyakorlatra ajánlkoztam. Németből volt nyelvvizsgám, már a gimnáziumban, nem titkolom, sváb családból származom, így a nyelvet is jól beszéltem. Sikerült megszervezni a nyári gyakorlatot, annál a cégnél, ahol mindjárt felelősségteljes munkát kaptam. Szerencsém volt ezzel a számítással, mert ma ennél a vállalatnál dolgozom, és úgy érzem, megbecsülnek, van távlat előttem.

*

Tóth Krisztina (volt termelési csoportvezető, 38 éves): - Lemondtam a vezetői posztomról. És akkor mi van? Semmi! Pár ezerrel kevesebbet kapok, beosztott lettem, de nincs felelősségem. Gondolja, hogy majd tartom a hátamat, azért a sok mamzeroló fickóért? Nem! Nem ettem bolondgombát!

*

Sípos Aranka (középiskolai tanárnő, 34 éves): - Soha sem gondoltam arra, hogy egyszer majd én is a katedrán fogok állni és tanítok. Főiskolára jártam, könyvtáros szerettem volna

lenni. Egyik barátnőm járt tanárképzőbe és nyáron, mikor vállalt gyerekfelügyeletet, vele mentem. Ott ízleltem meg a gyerekekkel való foglalkozás örömét és pályát módosítottam. Ma már közel nyolc éve egy középiskolában történelmet tanítok. Nem is hittem, milyen felelősség tanítani. A történelem, azt hiszem, még nagyobb kiállást jelent, hiszen a tanulók itt sajátítják el a helyes megítélést, amely sajnos az utóbbi időszakban, a történelmi idők tekintve, egyre gyakrabban változott.

*

Tóth Zoltánné (háziasszony, 60 éves): - Mindig mondtam, disznósajtot ne egyél, ebbe a melegbe. De beszélhetek én neki, ez a kedvence. Hozott a boltból vagy 20 dekát, mind megette. Aztán arra panaszkodott, fáj a gyomra, belázasodott, hányt. Kihívtam az orvost, kérdezte mit evett, gyomorrontásra gyanakodott. Bevitték a kórházba és gyomormosás lett a vége. Ételmérgezés! Faggattak, mit evett, a disznósajt lett a gyanús. Elmentem a boltba, ott csak széttárták a karjukat, ők nem tehetnek semmiről, nem felelősek, a gyártó tehet róla. Aztán csak egymásra mutogattak, nem lett belőle semmi. A férjem egy életre megutálta a disznósajtot, meg ami ezzel járt.

*

Fekete Sándor (járókelő, gyalogos, 35 éves): - Itt álltam a lámpánál, pont piros volt, nekünk gyalogosoknak zöld. Az a fiatalember teljesen szabályosan ment át a zebrán, amikor jött a motoros. Nem is fékezett, csak nekirohant. Ellökte, jó nagyot repült szegény, amikor leesett, csak úgy nyekkent, hallani lehetett, hogy valami roppant. Most már tudjuk, hogy a lába két helyen is eltört, most vitték el a mentők. Az a motoros? Meg sem állt, rohant tovább, rohant a felelősség elől. Nem merte vállalni, amit tett!

*

Takács László (buszsofőr, 60 éves): - Az egész életemet buszon töltöttem. Huszonöt éves koromtól buszt vezetek. Jártam helyi járaton, később távolságin, aztán mostanában bérjáratot vezetek. Cégek bérlik, munkás szállításra, de többször voltam már utazási irodáknál is, kirándulókat szállítottam. Ausztria, Olaszország, Görögország olyan már számomra, mintha csak Szolnokra kellene lemenni. Ismerek minden utat, buktatót. Eddig közel 2 millió kilométert vezettem, balesetmentesen. Ez egy foglalkozás, mégpedig, felelősségteljes foglalkozás. Az ősszel megyek nyugdíjba, megvan a szolgálati időm.

*

Kovács Jenő (szállítási logisztikus, 42 éves): - Ott dolgozom a cement műben, már több mint tíz éve. Szállítási csoportvezető vagyok, én koordinálom a cementes autók fordáit. Felelősségteljes beosztás, mert felelnem kell a pontos szállításért. Képzelteti, Pesten hány nagy építkezés folyik és oda folyamatosan, szinte éjjel, nappal kell a cement. Ezek a puttonyos autók róják az utakat. Én felelek a szabályokban leírt szolgálatért a sofőrök felé is, meg még sok apróbb dolgokért, hogy ne soroljam.

*

Horváth János (szerszámkészítő, most üzletkötő, 56 éves): - Húsz évig szerszámkészítő voltam egy Fehérvári gyárban. A váltáskor megszűnt, felszámolták, én, pedig az utcára kerültem, Egy darabig munkanélküli voltam. A wc-ben ültem, amikor a kezembe került egy újsághirdetés. Üzletkötőket keresett egy osztrák cég, kitétel volt a szerszámkészítő szakma. Úgy megörültem, hogy futás közben még a nadrágomat felhúzni is, majdnem elfelejtettem. Rohantam telefonálni. A lényeg, megkaptam az állást. A feladatom: - üzletkötés! Különféle szerszámokat kell eladnom. Az egész Dunántúl az enyém. Adtak egy céges autót, forgalom után kapom a fizetésemet. Teljes szabad kezet kaptam, itt megvalósíthatom a saját ötleteimet, itt mindenért én vagyok a felelős. Minden hónapban hozom az eladási mutatókat, elszámolom a költségeket. Ezt csinálom, már több mint, tíz éve, ez olyan, mintha csak nekem találták volna ki ezt az állást.

*

Láthatjuk, mérhetünk mércével, vagy sajátos módon, egy a lényeg: a felelősséget vállalni kell, nincs kibúvó!

Vágyakkal, célokkal, vagy azok nélkül?

Ezen tematikus téma boncolgatása tárgyául választott két fogalom: a vágy és a cél, nagyon széleskörű. Számtalan mozzanatban körülfonja életünket, a születéstől az elmúlásig. A vágy: lelki törekvés, valaki utáni, vagy valamire való vágyás. Nem konkrét, azonnali beteljesülést jelent, inkább egy hosszabb lelki gyötrelmet. „Vágyaimnak sólyom szárnya támadt / S oda hagytam ős lakom s anyámat” – írta Petőfi Sándor. A vágyakozás folyamata apró részek, beteljesüléséből valósul meg. Ady Endre meg is kérdi: „Ezer zsibbadt vágyból mért nem lesz, / Végül egy erős akarat?” A vágy ott munkálkodik tudatunkban. Kiben nem ébredt már becsvágy, hogy megvalósítson valamit? Vagy az emberiségben, minden nehézség és harc közben is ott munkálkodik a békevágy, a szabadságvágy! Ha jóindulattal közelítünk a fogalomhoz, kiben nem működött már legalább egyszer kalandvágy, hogy érdekes körülmények között megismerje az országot, a világ valamely táját? Mint mondtuk, a vágy sokféle. Negatív értelmezése is ismert, mert köztudott, hogy némely emberben ott munkálkodik a hatalomvágy, uralomvágy, vagy a pénzvágy, a nyereségvágy. A cél: tudatos küzdés, megvalósítandó szándék. A kitűzött cél elérése, erre való törekvés, amit meg akarunk valósítani. „Egy a célunk: a közös bilincset / összetörni.” – mondja Petőfi. A küzdelemre, arra a célra, melyet kitűzünk magunk elé, Madách Imre szavai a legszebbek: „Az élet küzdelem, / S az ember célja a küzdés maga.”

*

T. Zsolt sokat foglalkozott nevének megválasztásával. Volt ugyan e monogrammal működő családi neve, de ő egy jól hangzó művésznévre vágyott. Vezetékneve azonos volt egy régi bányász település nevével, ez aztán végkép nem tetszett neki. A Tóvárosi, vagy a Tányéros nevek között medítált. T. Zsolt verseket írt. A versírás úgy húsz éves korában kezdődött. Kezdetben sokat írt, gyűlte is a versek, egy szürke papírdosszié már meg is telt vele. Küldött belőle lapoknak, de választ nem kapott sohasem. Tevékenysége még arra az időszakra esett, amikor működtek üzemi lapok. Egyik közölte versét. Nagy öröm volt ez számára. Arról ábrándozott, vagy inkább arra vágyott, hogy egyszer nagy költő válik belőle. Kötetei fognak megjelenni, sikeres lesz. Aztán múltak az évek, sorban, először egyesével, aztán tízesével. Már elmúlt hatvan éves, amikor egy vékony füzetnyi kötet az ő nevével került ki a nyomdából, de már ekkora elfáradt, nem érzett olyan örömet, amelyre egykoron vágyott.

*

T. Ferencnek a felső szőlősorton volt egy zártkerti része. Elég szép terület volt ez, nagyságban több mint hatszáz négyszögöl. Volt benne gyümölcsfa, többségét ő telepítette, meg szőlő. Ebből nyolc sor, végig a telken. A végében egy boros pince, melynek bejáratát egy cserepes, kis prэшáz védte. A jobb oldali szomszédja M. Mihály volt. A baloldalnak még a nevét sem tudta, mert azzal nem volt baja sohasem. Ellenben M. Mihály megkeserítette az életét: több birtokháborítási feljelentés, bírósági per volt közöttük és mindig a prэшáz miatt. Ugyanis T. Ferenc ezt a prэшázat olyan szerencsétlenül a közös határra építette, hogy egy-egy tavaszi szántás során M. Mihály a lovakkal és az ekével olyan közelre merészkedett a pincéhez, amely többször a beszakadással fenyegetett. Ezt a cselekedetet a bosszúvágy motiválta, mert M. Mihálynak mindig is vásott a foga erre a területre, de valami folytán T. Ferencnek sikerült hamarabb „megkaparintania”.

*

K. Zsóka, most ünnepelte a huszonkilencedik születésnapját. Egyszerű volt, csendes és szomorú. Egyedül ült Oslo egyik éttermében. Ide Norvégiába két évvel ezelőtt került, mégpedig először kalandvágyból, majd itt ragadt. Egy fiú miatt döntött így, de ennek valahogy hamar vége szakadt. Otthon azt mondta, jobb lesz ott kint neki, mert hazai terepen, nem terem babér számára. Lehet, hogy akkor úgy érezte, de most nagyon hiányzik Óbuda utcai lüktetése. A Dunaparti vízcsobbanás, a HÉV elfutó zöld szerelvénye. Most erre gondolt és vágyott haza, innen a messzi északról.

*

S. Zoli, most ötven éves fejjel, gyerekkorára emlékszik vissza. Most is jó kötésű, meglett férfi. Súlya is túl van a százon, de ez őt nem zavarja. Az étvágyról esett szó, szeret enni, mégpedig a felesége főztjét. Mondja, hogy gyerekkorában is megette a magáét, de akkor nem látszott rajta, mert leszaladgálta. Focizott a srácokkal, reggeltől estig. Tízéves korában volt egy úttörőtáborban, ahol gombócevésben győztes lett, huszonöt gombóccal került a „dobogóra”. Ez a vágy, hogy egyen, azóta sem hagyta cserben, de most ezzel a fejjel már arra gondol, csak baj ne legyen belőle!

*

Z. Bernadett most lesz tizenkilenc éves, de már neve van a szakmában. Kint a placcon mindenki csak Berninek ismeri. Két éve úzi az ipart, töretlenül. Úgy kezdődött, hogy abban a kis faluban, ahol élt, a lányok már tizenkettő, tizenhárom évesen szerelmesek, szülnek,

anyák lesznek. A vágy kergeti őket, hiszen megérették, mindenre. Berni is érezte ezt. Legelőször Karcsival volt kapcsolata, de az átverte. Aztán jött a Lajos, a Feri, a többit már meg sem jegyezte. Úgy döntött, Pestre megy, munkát vállalni. Vonatra ült és felutazott a fővárosba, nekivágott a nagyvilágnak. Az első napok, hetek nehezen teltek, de aztán az ismeretségi kör, amelybe belecsöppent, mindenben segítette. Először fura volt minden, de aztán belejött. Jövedelmező egy foglalkozás, persze ennek is megvan az árnyoldala, bírni kell gyomorral, de kitörődik ezzel? Ma már a pénz az úr, ez hajt mindenféle vágyat. Berninek van még pár éve, jó lenne, ha ki tudná használni, most ezen a véleményen van.

*

T. Tamás negyven évével az életben nem elért, hanem megért sok mindent. Tizenhét évesen szakmát szerzett, szobafestő lett. Húszéves volt, amikor megnősült, huszonegy mikor megszületett a lánya, huszonhárom mikor a fia. Harmincéves, amikor egy autóbalesetben elveszti a feleségét. Két gyereket a nagymama neveli. Harmincegy éves és már volt nyolc munkahelye. Harminckét éves, amikor munkát vállal Németországban. Onnan ingázik két-háromhetente, hogy lássa gyerekeit és segítse őket. A munka egy év után nem válik be, nem keres úgy, hogy megérje a fáradságot. Hazajön, de fél évig nem talál munkát. Aztán talál, nem is egyet, de vagy kirúgják, vagy megszűnik a cég. Már nem tudja, mit tegyen, itt áll cél nélkül.

*

R. Kálmán már általános iskolás korában érdeklődést mutatott a rómaiak történelme iránt. Ez az érdeklődés a középiskolai tanulmányok során tovább szélesedett. Szüleitől karácsonyra, névnapjára vagy éppen szüli napjára, olyan könyveket kért, amelyek ezzel a korról foglalkoztak. Már akkor eltervezte, hogy ha egy módja lesz, elutazik Olaszországba, Rómába. Telt az idő, megnősült, fia is már tizennégy éves lett és ő is római „szakértővé” vált, amikor a család útra kelt. A határnál a vámos megkérdezte: - Utazásuk célja? Apa, fiával együtt boldogan válaszolta: - Olaszország, Róma!

*

P. Sándor mindig is szerette a sportot, a mozgást, a kihívásokat. Ezért is választotta tizenkilenc éves korában az öttusát. Itt mindjárt öt sportágban kell egyszerre helytállni, kitartásról számot adni. Nem is volt különösebb gond a felkészüléssel. A lovaglást szerette a legjobban, de kedvelte az úszást és a vívást is. A lövészetel már többször gondja volt. Talán

nem tudott kellő fegyelemmel összpontosítani, mert a lőtt körök számai a tízes számozású körtől mindig elmaradtak. A futás az olyan erős közepesnek volt mondható. Összesítve azért nem kellett szégyenkeznie, mert a csapat teljesítményét, azért mindig segítette. Öt év alatt jó pár versenyt megnyertek már, a serlegeknek a szobájában külön vitrint kellett venni. Az utóbbi felkészülés nem úgy sikerült, mint azt szeretne volna. Már csak a futás volt hátra. Érezte, hogy a dolgok másképpen rendeződnek, ahogy azt ő szeretné. Sajnos be is jött. A cél előtt szenvedett inszalag szakadást.

*

Z. Gitta lány korában nagy terveket szövögetett. Orvos szeretett volna lenni, mégpedig gyerekorvos. Tanult szorgalmasan, külön órákra is járt, majd érettségizett. Aztán felvételizett az orvosi egyetemre, egyszer, kétszer. Mindig a meghúzott ponthatár vonal alatt, voltak pontjainak számai. Az egy-egy éves szünetekben dolgozott. Nem vállalt komoly, távlatokat, nyújtó elfoglaltságot, csak olyan átmenetit, hogy legyen még ideje tanulni. Közben teltek a napok, Z. Gitta is megismerkedett egy-egy fiúval és jött a nagy szerelem. Ez, pedig elsöpört mindent. Férjhez ment, megszületett az első gyerek, melyet második, majd harmadik követett. Az orvosi pálya már a múlté lett. A gyerekek búvöletében élt, férjére kevesebb figyelem jutott. Ment is ez egy darabig, de aztán a házassága összeomlott. Ott maradt a három gyerekkel. Kesergett, meg kilátástalannak találta az egész életet. Hosszabb idő telt el, mire megfogalmazódott benne, hogy eztán élete célja nem lehet más, csak annyi, fel kell nevelni gyerekeit. Ezt a célt becsülettel teljesítette.

*

Az ember élete tele van vágyakkal és célokkal. Néha ennek mértéke, nagysága aránytalanul eltolódik egyik, vagy másik rovására. De azt kimondhatjuk, hogy csak vágyakozásokkal, vagy csupán magunk elé kitűzött célokkal, kimondottan élni nem lehet. Mindig meg kell próbálni, hogy a kettő, kellő egyensúlyában éljünk. Így lesz mindennek értelme.

*

Nyaralni megyünk!

Vakáció – pihenés. Összekapcsolható fogalom és igével kifejezett cselekvés, állapot, tény. Mégis, jól összeillők, jól összekapcsolhatók. Gondoljunk arra, hogy az ember dolgozik, szinte reggeltől estig, vagy éppen nap, mint nap, inkább hétről hétre. Súlyosabban azt mondjuk: robotol, húzza az igát, mert erre kényszerül és alig várja, hogy elérkezzen a vakáció, a pihenés. Mert akkor, úgy mondja: - azt tehetek, amit csak akarok! Aztán a valóságban, kinek hogy teljesül, részben vagy éppen egészben? Aztán, megérdemelte-e, vagy nem? Mérlegelés kérdése. A gyerekekről még nem is beszéltünk, ők aztán várják a vakációt, az önfeledt játékot, a szórakozást, a pihenést.

A lap, tematikus összefoglalói közül, ha-e témakört boncolgatjuk, akkor azt is tudni kell, hogy a jó vakáció, a jó pihenés, akkor igazi, ha az vidám és önfeledt. Erre is gondoltunk, amikor némi humor „fűszerrel”, megtűzdeltük a téma nem éppen átfogó, de mozzanataiban mégis képet, adó történeteit.

*

Beszélgettünk többen is arról, hogy mit jelent a pihenés, a vakáció. Kedves a témakör, mert pihenést, szórakozást jelent, mindenki számára. Sorban mondtak is érdekes, vidám történeteket, amikor T. Feri bácsira került a sor, aki már túl volt a hatvanon, az ötvenes években még gyerek fejjel megért történettel rukkolt elő: - Magyarbánhegyesen laktunk, akkor jártam általános iskolába. Működött ott egy úttörőcsapat. Toncsi-bá, a rajztanárunk volt a vezető. Képzeltetek, abban az időben eléggé nagy szegénység volt. Arra már nem futotta egyik szülőnek sem, még álmában sem, hogy a Balatonra küldje nyaralni csemetéjét. De ő megszervezte. Mégpedig, leleményesen. Abból indult ki, hogy faluhelyen minden gyerek szüleinek van a házkörül csirke, tojás. Megterem a krumpli, a zöldség, a bab, van liszt, cukor. Ebből összeállított egy három hétre szóló listát. A különböző mennyiségeket aztán az indulás előtt összegyűjtötték, zsákolták, dobozolták. A vasúttól bérelt két fedett vagon. Egyikbe a nyers élelmiszer, meg a felszerelés, a másikban, pedig az 50-60 fő táborozni vágyó 8-14 éves fiúk utaztak. Így én akkor már eljutottam a Balatonra, Pécsre, Miskolcra, Szarvaskőre. A táborokat úgy szervezte meg, hogy voltak a csapatnak nagy sátrai, ott a helyszínen főztünk, a lisztet becseréltük a közeli pékségben kenyérre. Hús kilométeres körzetben körbe jártuk a táborhelyet, gyalog, vonattal. Minden érdemleges nevezetességet megnéztünk. Annyi élményt gyűjtöttem össze, hogy egész életemben ebből táplálkoztam.

*

A szomszéd néni kérdezi a jogász házaspár gyerekeitől:

- Mit szóltak a szüleid a bizonyítványodhoz?
- Első fokon elmarasztaltak!

*

- Kora tavasszal Harkányba voltunk az asszonnyal, tíz napot, - meséli Z. Jani bácsi. - Ezt úgy tudtuk megtenni, hogy mind a ketten nyugdíjasok vagyunk. A nyugdíjas, pedig már eléggé elkopott, fáj minden csontja, izülete, még a lelke is. Előtte az SZTK-ban a reuma orvosnál voltunk mind a ketten, kaptunk kezeléseket, karunkra, lábunkra, derekunkra. Erre jártunk vagy tizenöt napig. Egy kicsit panaszkodtunk a dokinak, hogy jó-jó ez a kezelés, de meleg fürdő lenne az igazi. Azt mondta, ír fürdőjegyeket. Megmondtuk hová, mikortól-meddig. Ott már le volt foglalva egy maszekszállás, szezon előtt volt, így még olcsóbban is megkaptuk. Félpanziós ellátás. A víz remek volt, egy kis gondtalan pihenés, ez kellene már az öregkorban, nem a kuporgatás, jajgatás.

*

A nyári szünetben Móricka felmegy játszani Pistikéhez, azok 10. emeleti lakásába. Dél körül megjönnek Pistike szülei és kérdezik a gyerekeiket: - Pistike mit csináltatok Mórickával?

- Versenyeztünk, hogy melyikünk mer messzebbre kihajolni az ablakomból!
- És hol van Móricka?
- Ő nyert.

*

Közeleg a nyár az idén is, mint általában évente, az ember tervezget, mit csinál a szabadsága alatt. J. Ferenc lakatos elsőként volt meg a válasszal. – Nekem egyszerű az egész. A két hét szabadságot Sukorón töltöm, mint mindig. Ebben nincs változás. Fehérvári lakótelep után, ez maga a felüdülés. Ott van egy hétvégi házam, nagy teraszt építettem hozzá, amely a tó felé nyújt kilátást. Onnan egy karosszékből látom az egész tavat. Képzelmek, ott ülök, iszom a finom hideg sörömet és ábrándozom, közben a szemem végig fut a tájon és ez olyan megnyugtató. Az asszony főz valami finom kaját, vagy bográcsolunk a szomszédokkal. Remek társaság alakult ott már ki, még a hetvenes évek elején vettem azt a telket, de nem bántam meg. Ha fürödni akarunk, autóval lemegyünk a tóhoz, így aztán megvan minden kényelem. Kell ennél jobb?

*

Trolin utazik a gyerek. Egy ember odaszól neki: - Fiacskám, ad át a helyedet a bácsinak az akváriummal!
A gyerek körbe néz: - De bácsi, hol van itt akvárium?

- Itt a hasamban – simogatja meg a hasát az ember. – Két hal és 4 liter sör!

*

A vakációhoz hozzátartozik az utazás is, kinek így, kinek úgy. Zsuzsa, negyven év körüli, jól konzervált, szőke asszony. Most is a kozmetikusnál várakozik, éppen a nyaralásról beszélgetnek és így összegzi a valóságot és a távlati elképzeléseket: - Most voltunk Írországbán a férjemmel. Beutaztuk a legszebb tájakat. Az út fejenként, potom 180 ezerbe került, remek út volt, de mégis fárasztó. Most azt tervezzük, hogy szeptember végén, vagy október elején hét napra elrepülünk a Kanári-szigetekre, ez annyiba kerül, mint az ír út, de legalább ott pihenünk a tengerparton. Nekünk is el kell mennünk oda, mert a szomszédék, már kétszer is voltak.

*

Arab vendégmunkás rázza az ablakban a szőnyeget. Felkiált egy járókelő: - Mi van Ali, nem indul?

*

- Minden gyerek álma az iskolai vakáció. Ezt várja, szinte már szeptembertől. Ez így volt az én gyerekkoromban is, de így van ez ma is, - mondta K. István, öreg nyugdíjas. Talán abban különbözik, hogy akkor, amikor én gyerekeskedtem, az ötvenes évek végén, a hatvanas évek elején, a vakációmnak volt, mai szemmel, programja. Békés megyében, egy kis faluban laktunk. Apám vasutas volt. Minden nyáron, az öcsémmelelmentünk dolgozni a vasúthoz, egy hónapra. Gazt szedtünk ki a vasúti töltésekről, az állomások vágányai között. Akkor még nem volt vegyszeres irtás. Voltunk vagy tízen és a végén kaptunk fizetést. Ebből aztán a következő időszakban elmentünk úttörőtáborba. Minden nyáron két hetet Szegeden töltöttünk a nagymamánál. Itt volt módom először színházba mennem, meg úgy éreztem, megkerestem rá a pénzt is. Természetesen abból a pénzből vettek ruhát, cipőt a szüleim. Éreztem azt a tudatot, hogy jó magam is hozzájárultam a családi bevételhez. De hol van ez ma? A mai fiatalok többsége csak kér, vagy éppen követel a szüleitől, de nem tesz érte semmit. Én úgy érzem, minden nyaram tartalmas volt, élményből is jutott bőven, sokszor eszembe jutnak azok a gondtalan, de mégis felelős napok, hetek.

*

Utazásra készül a család, mindenki elmerült a gondolatokban. A tízéves fiú kérdi: - Apu, tudod, hol van az Alpok? Apa válaszol: - Nem tudom kisfiam, de kérdezd meg anyádat, ő szokott mindig mindent elrámolni.

*

Most a tengerpartról, a homokról, a nagy hullámokról esett szó, mert a kellemes nyári pihenés egyik fő kelléke lehet, vélekedett Gyula barátom és mindjárt igazolta állítását: - egy tengerparti üdülés az igazi, fűszerezve egy kis utazással. Még a hetvenes években egy másik házaspárral összeálltunk. Nekik volt egy nagy Mercédészük, jó magam megszerveztem az utat. Görögország volt az úti cél. Végig Jugoszlávián, akkor még az volt, aztán a görögök, Úgy alakítottuk az utat, hogy napi 600 kilométernél többet ne utazzunk. Közben sátrat vertünk egy-egy tengerparti kempingben, de volt ágyas rész is benne. Négy nap Athénben egy szállodában, félpanziós ellátás, de egész Görögországot bejártuk. Voltunk, többek között Thermopüle-i szorosnál, Marathon, Athén, Korinthos, Olümpia, Tajgetos, körbe jártuk a Peloponnészosz-i félszigetet. Az utolsó hat napot a Kaszandra félszigeten, a tengerparton töltöttük, remek volt. Augusztusban voltunk, meleg volt, dinnyét, annyit ettünk, hogy a végén, a fülünkön jött ki, de édes volt, finom. A tenger, a napsütés, igazi nyugalmat adott. Úgy talán egyszer sem kapcsolódtam ki, mint akkor. A két házaspárnak együtt, még annyiba sem került. Jó élménnyel gondolok vissza, erre az utazásra.

*

A rendőr nyaral a tengerparton, és a homokban talál egy lámpát. Megdörzsöli, egy szellem száll ki belőle, és azt mondja: - Teljesítem három kívánságodat! A rendőr kér egy olyan korsót, amiből soha nem fogy ki a sör. Meg is kapja, issza, de nem fogy ki. Forgatja, ömlik belőle a sör, de nem fogy el. Mondja a rendőr: - Ez tök jó! Ebből kérek még kettőt!

*

- Hol vannak már azok a „jó” SZOT üdülők? – sóhajtott fel a beszélgetésben H. Géza villanyszerelő. - Ezt csak, ma már kérdezni lehet, tenni semmit. Fillérekért lehetett üdülni, pihenni, már ha hozzájutottál egy ilyen beutalóhoz. Nekem mindig akkor ajánlották, amikor tavasszal a kertben, a földön a legtöbb munka volt. Így aztán egyszer jutottam el a feleségemmel Pécsre, decemberben. Most ez úgy oldjuk meg, hogy egyik barátomnak a Velencei tónál van egy kis nyaralója, azt kölcsön adja. Oda leutazunk kocsival, bepakolunk mindent, lábost, krumplit, babot, fűszereket és ott főzünk. Hol a feleségem, hol én, rotytantunk olyan egy tál ételt. Sört veszünk az ABC-ben és fürdünk a tóban. Ez a legolcsóbb megoldás, nem nagy program, de mégis kiszakadunk az otthoni verkleiből.

*

Fiatal pár megérkezik Párizsba, megállnak az Eiffel-torony előtt: - Először menjünk fel, vagy, bújjunk inkább ágyba? – kérdi a férfi. Mire a nő: - Először az ágyba, az Eiffel-torony tovább áll.

*

- Jó magam az aktív pihenésnek vagyok a híve, - mondta J. Zoltán biztosítási ügynök. - Kifejtem ezt neked bővebben is. Mindig érdekelt a kert, a fák, a vetemények. Gyerekkoromban is szívesen kapirgáltam anyám mellett a veteményes ágyások között. Aztán mikor felnőttem, el sem tudtam képzelni, hogy ne kertész házában lakjak. A város nem vonzott. A kert, a gyümölcsös lett a mindenem. Ezt nagyon szívesen teszem és ez a tevékenység teljes felüdülést, pihenést ad. Képzeld el, így mondom neked, mert te városi gyerek vagy, tavasszal, amint megjelennek az első rügyek, majd a virágok. Azt nézni, nap, mint nap, az csodálatos. Ahogy kibomlik, megjelenik az első kis gyümölcs, aztán az beérik. Persze gondozni kell, mert nem elhanyagolható a metszés, a permetezés, de aztán jön a szüret. Látod, van itt vagy negyven gyümölcsfa. A feleségem befőzi, a régi hagyományos módon, úgy ahogy anyám készítette. A hullott gyümölcsből, pedig finom, tiszta pálinka lesz. A zöldségeket pedig, egy részét a régi módszerrel verméljük, vagy az új szerint lefagyasztjuk. Ez a kert ellát bennünket. Ahogy itt dolgozgatok, naponta, pár órát, teljesen kikapcsolódom. Ilyenkor minden kiszáll a fejemből. Ez a legjobb pihenés.

*

- Gyerekek, ki tud nekem mondani egy nagy folyót? – kérdezi a tanító néni. Pistike jelentkezik: - A Volga!

- Jól van, Pistike! Ki tud még másikat?

- A Nílus! – kiáltja Jancsika.

- Ügyes vagy. Tud-e még egyet valaki?

Móricka jelentkezik, aztán mikor felszólítják, kimegy a tanító nénihez és odasúgja a fülébe: - A Duna!

- És ezt miért suttogva mondtad? – csodálkozik a tanító néni.

- Azért, mert apukám azt mondta, hogy arról, ami nálunk folyik, csak suttogva lehet beszélni.

*

A téli időszakról esett szó, a hidegről, a hóról, amely az utóbbi időszakban szinte már csak az emlékeinkben maradt meg. Zs. István jól menő vállalkozó, használt autókkal foglalkozik. Ő mondja: - Régebben síelni a szlovákokhoz jártunk. Donovaly volt a kedvenc helyünk, de

már nem az igazi. Ott is válogatnak a külföldi turisták között. Mi magyarok az utolsók között szerepelünk. Nem is értem az egészet, mert ha üzlet valakinek a téli „teleltetés”, akkor nem mindegy kitől fogadja el a szolgáltatás árát? Persze ez mástól függ. Ausztriában, vagy éppen Olaszországban ezzel nincs gond. Aki fizet, az beszél és ez így van rendjén.

*

A vakáció – pihenés régen is, de ma is, nagyon fontos mozzanat az ember életében. Éltető szükséglet van rá, hiszen csak ilyen módon tud megújulni, regenerálódni, újjá születni és azt a bizonyos „igát” könnyebb szerrel húzni. Az igaz, hogy az elmúlt húsz évben a vakáció – pihenés, a gazdasági viszonyok igen széleskörű változása miatt, más-más történeteket vett. De abban egyetérthetünk, hogy a vakáció, pihenés, mennyire kellemes, vagy nem, vagy éppen humoros, vidám, vagy éppen pihentető – „elfoglaltság”.

Életképek a csendről

Csend: „Az az állapot, amelyben semmiféle hang nem hallatszik.” (Magyar Nyelv Értelmező Szótára.)

*

Üres csend: „Mire az óra egyet üt: üres a híd, csend mindenütt.” (Arany János)

V. János még gyerekkorában vesztette el hallását. Ma negyven éves és egy autóvillamossági alkatrészeket összeszerelő kft.-nél dolgozik már öt éve. Nem hall semmit, a hangokról nincs fogalma, emlékképe. Üres minden. Csak a képeket rögzíti magában, benne a mozgást, a színeket. Az események így zajlanak előtte. Szorgalmával elégedettek. Mivel nem hall, beszéde sem alakult ki, hiszen nem tudja füllel kontrolálni, mit is mond. Egy szerencséje van, hogy Vácon a Siketnéma Intézetben megtanulta a jelbeszédet. Itt a munkahelyén van még egy hasonló férfi, aki hallásában csak részben sérült, így a beszélő emberektől, egy-egy feladatot ő közvetíti számára. Már megszokta ezt a csendet.

*

Kellemes csend: „Éj van, csend és nyugalomnak éje.” (Petőfi Sándor)

T. György és felesége, két kiskorú gyerekükkel már öt éve laknak ebben a csendes kis faluban. A városból, a rohanásból, a zajból, a tízemeletes ház kilencedik emeletéből – elégük lett. Eladták a lakást, aztán kapóra jött egy kis örökség is, aztán úgy döntöttek, ide költöznek. A város, busszal fél óra. A ház, amelyet megvettek, két szoba, konyha. Van benne fürdőszoba és egy jókora kert, sok fával. A gyerekek most még helyben járnak iskolába. A felesége elhelyezkedett az óvodába, ott dajka, ő pedig bejár a városba, dolgozni. De mindig igyekszik haza, a csendbe.

- Úgy érzem jól döntöttünk, mikor ide költöztünk. Itt egészen más minden. Csend van. Nincs gépkocsi zaj, városi zöreje. Először szokatlan volt. Azt éreztem, milyen kellemes csend van. Aztán rájöttem, hogy a csend, mennyire viszonylagos. Csend van, de a zajok, hangok mások. Itt figyeltem fel a madarak hangjára, a szélre, ahogy a kert végében álló fenyőfa ágai között átsuhan. Nem bántó ennek a szélnek a suhanása, inkább nyugtató. Különleges az éjszakai csend, ahol kutyák ugatása hallatszik csak. Néha az égen átsuhan egy hangtalanul lehulló csillag. Emlékszem az első nyári záporra, amelyet már itt értünk meg és a ház végében lévő kamra ereszéről, ahol még nincs csatorna, milyen ütemesen csepegett le a víz, kis tócsákat formálva a homokba. Ez a monoton csöpögés nyugtatólak hatott. A

nagyvárosi zajból, kijöttünk a falusi csendbe, ahol a csendet különleges zajok, sajátos zörejek teszik, megnyugtatólagossá, elviselhetővé, kellemes csenddé.

*

Nehezen elviselhető csend: „Síri csendben olvasta fel a polgármester az általános mozgósítás parancsát.” (Kuncz Aladár)

K. Zoltánt huszonnyolc évesen ítélték el harmadszor, betöréses lopásért. Négy évet kapott, ebből előzetesben volt nyolc hónapot, most pedig egy benti verekedésért magánzárkát, harminc napra. Egy hete szabadult.

- Képzelteri milyen, lehet abban az egyszemélyesben. Nincs senki, csak magad vagy. Az őz csak akkor jön, ha hozza a kaját. Ülsz ott a félhomályban egy stokedlin. Nem szűródik be hang. Csend van. Először nem is érzed a csend borzalmát. Talán jól is esik a zajnélküli világ. De ahogy telik az idő, minden zajnak, zöreinek jelentőséget tulajdonítasz. Csörög a kulcs: - azt hiszed, mindjárt nyílik az ajtó, aztán semmi. Ez a kulcs csörgés, eszembe juttatja azt a pillanatot, amikor abba a házba, ahová bementünk, hazajött a tulaj. Már nem tudtunk menekülni, csak úgy, hogy leütöttük. Vagy léptek zaját hallod. Az jut eszembe, hazajöttek, megcsíptek minket. Aztán elhalkul a zaj és megint csend lesz. A múltkor leesett egy kanál. Elejtette az őz, de a csörömpölése ott zengett a fülemben. Eszembe jutott anyám vasárnapi ebédje, ahogy a konyhába tett, vett. Apámmal csak ültünk némán, nem szóltunk, de hol van ez már? Néha hangokat, beszéd foszlányokat hallottam. Nem értettem mit mondtak, csak az emberi hangok jutottak el hozzám, minden értelem nélkül. Aztán csak ülsz a csendben és várod, mikor lesz vége!

*

Borzalmas csend: „A csönd a test, öröm és nyűg és fájdalom.” (Fábri Péter)

K. László feleségével több évi várakozás után, végre Londonba utazott. Ez hirtelen jött, a cégtől egy csoport utazott egy oktatási intézmény megtekintésére, őt is besorolták az utazók közé. Kérte, hogy a feleségét is vihesse magával. A költségek így feleződtek, mert az övét a cég állta. A repülőút izgalmas volt, London, a Temze partja, sok más történelmi színhely, csodálatos volt. Harmadik napon kettesben sétáltak a belvárosban, nézték a kirakatokat, bámészkodtak a nagy forgalomba, a különlegesnek tűnő rendben. Megcsodálták az emeletes buszokat, a szigorúságot sugárzó fekete és egyforma taxikat. Az utcai forgatagot, melyben a világ minden részén élő ember – fehér, sárga, fekete –

felfedezhető volt. K. László éppen egy kirakathoz húzta feleségét, amikor egy borzalmas robbanás rázta meg a levegőt. Érezte, nem lehetett messze. Egy másodperc tört része alatt, megdermedt az élet. Nem lehetett hallani a robbanást követően semmit. Csend állt be. Pár pillanat múlva a földre hulló törmelék zaját, később jajgatások hangjait, különböző irányokból. Majd rohanó, jajveszékkelő emberek hangjait. El sem jutott a tudatukig, hogy egy terroristarobbantás, szerencsés szenvedő alanyai voltak, csak akkor eszméltek erre, mikor tőlük száz méterre az emeletes busz szétnyílt roncsait pillantották meg. A nagy ijedtségen kívül, más bajuk nem esett. De borzalmas volt a látvány, a sok sebesült, az elfekvő halottak mozdulatlansága.

*

Feszült csend: „Kínos csönd állott be, mely alatt csak a kések és villák csörömpölését lehetett hallani.” (Babits Mihály)

S. Ferenc bácsi most töltötte be a nyolcvanegyedik életévét. Jó egészségnek örvend, orvoshoz nem sokat járt. Hadifogságban lehúzott négy évet – Szibériában. Amikor hazakerült, nem volt több ötven kilónál, ma sincs elhízva, szikár embernek nevezhetnénk. Ő mesélte, hogy ma sem tudja elfelejteni azt a feszült csendet, melyet a háborúban élt meg. Több ütközetben volt már túl, de amiről beszélni akar, az emlékezetes maradt máig is. Késő tavasz volt, amikor a második hadtest útban Kijev felé, egy kis folyónál, beásták a lövegeket. Azt mondták túlról páncélosok támadása várható. A lőállásban napokon keresztül várakoztak, de nem történt semmi. A túloldalon nem lehetett látni mozgást. Olyan volt, mintha kihalt volna a vidék. Aztán este jött a hír, hogy másnap hajnalban lesz a támadás. El is jött a reggel, feszült csend állt be. Semmi mozgás, mindenki dermedten figyelt, a jelre, az ellenségre? Kitudja. Telt, múlt az idő, semmi, csak a feszült csend. A folyón libák fürödtek. Rájuk nem vonatkozott semmi. Hangosan gágogtak, csak az ő hangjuk törte meg a csendet. Ez a mozdulatlanság borzalmas volt. Aztán egyszer csak megtört a csend, de olyan erővel – melyre ma is emlékszik – mintha nem akarna vége lenni. Ágyúk lövései, de nem egy, talán száz is rázta meg a levegőt. Olyan csetepaté keletkezett, hogy a kimenetelére sem emlékszik, csak arra, hogy orosz katonák terelgetik őket, egy sűrű, poros úton.

*

Örök csend: „Most tél van és csend és hó és halál.” (Vörösmarty Mihály)

T. Péter 63 éves volt, amikor hosszantartó, súlyos betegségben meghalt, a P-i kórházban. Ágyánál abban a pillanatban, amikor szíve megszűnt örökre dobogni, éjjel félkettőkor, nem

volt senki ágynál. A korteremben csak egy éjszakai órlámpa világított, csendes egyhangúsággal. A többi ágyon, betegek. Aludtak, remélve, hogy megérik a hajnalt. Ők még megérték, de T. Péter megszűnt létezni, eltávozott. Felesége mély fájdalommal vette tudomásul, a megfordíthatatlan ténnyel. Negyven évet éltek le együtt, úgymondóban, rosszul, de ki gondol ilyenkor a rossz emlékekre. A temetésen, fekete ruhájában némán állt a koporsó mögött, két gyermekébe kapaszkodott, akik már felnőttek lettek. Az elmúlt évek jutottak eszébe, ezen események képei futottak előtte, mint egy film, rohanó képkockái. A gyászmisét celebráló pap szavai el sem jutottak hozzá. Csak akkor figyelt fel, amikor azt mondta: - Péter testvérünk eltávozott közülünk, az örök csend birodalmába, nyugodjon békében! Ekkor tört rá a sírás, amely egyre erősödött benne, hasító fájdalmat érezve szívében.

Eltűnnek a napok, múlik az idő

A múlandóság! – Egy szó, amely nem csal az ember arcára mosolyt. Ha csak kiejtjük, mindjárt tisztába vagyunk vele, hogy ez a valami, nem tart sokáig, elmúlik, eltűnik. Azért a múlandóságnak van egy könnyebb létezése. Mert, ha elmúlik a fejfájásunk, haragunk, rosszulletünk, megkönnyebbülünk. „Ha megbetegedett is valamelyikünk, az csak múltó betegség volt: egy kis köhögés, torokfájás” – írta Gárdonyi Géza. Akkor sem esünk kétségbe, ha elmúlik egy érzés, vagy éppen a divat. Másképpen gondoljuk, átszervezzük a ruhatárunkat. Ha elmúlik az örömünk, már szomorkodunk, de ha elmúlik maga az élet, az a vég.

*

A mulandóság mindenkinek mást és mást jelent. A diáknak elmúlik a szünet, a vakáció, a fáradt embernek a pihenésre szánt idő. A nyaralónak a nyár, a síelőnek a tél. Az idősebb embernek múlnak a napok, hónapok, évek. „Múlnak évek, fűrtje ősz már” – írta Bajza József. Juhász Gyula is hasonlóan érvel, de summázattal tetézi érveit: „Tűnik, tűnik az egy emberöltő / S én maradok a falusi költő.”

*

Talán elmondhatja bárki, ha fiú vagy éppen leány, hogy egyszer az életében, volt olyan alkalom, hogy randit kért, vagy fogadott el. Ekkor úgy érezte, hogy ez egy izgalmas, sorsdöntő pillanat lesz. Főleg akkor, ha megjelenik a lány, csinosan, kipirulva, vagy éppen megérkezik a fiú, kissé izgatottan. De az is előfordult, hogy vagy az egyik, vagy a másik, nem jelent meg. Ez a várva várt pillanat elmúlt, minden indok nélkül. Aztán kérdés, hogy kiderült-e valaha a mulasztás igazi oka. Tompa Mihály szerint: „Majd elmondom, mint járt a lilium, / S a múltó kecsű pipacs egykoron.”

*

G. Gyula a tehetősebb gazdák közé tartozott a faluban. A tehetőségét köszönhette az örökségnek is, mert apja közel tíz hold földet hagyott rá, de közben, apránként két, három holdanként ő maga is kanyarított hozzá. Voltak jószágai is. Hizlalt disznókat, tartott tehenet, voltak lovai is. Fiatal volt, életerős, bírta magát. Egyszer átesett egy betegségen, de felgyógyult, de mégis, nem volt a régi. Egyre többször nézett a pohár fenekére, a munkák

elmaradtak, mulasztást szenvedtek, mert nem volt, aki megtegye. A kocsmát is sűrűn látogatta. A vége az lett, hogy a kocsmázások miatt sok minden elmaradt, csak úgy elmúlt.

*

N. Ferenc most ünnepelte negyvenedik születésnapját. Először csak úgy csendben akart elmenni e nap mellett, de nem lehetett. A műhelyben megtudták a kollégák, mert elkotyogta, hogy egy jeles, kerek évfordulóhoz ér az élete. Szinte követelték, hogy legyen egy olyan bográcsgulyásos, sörös délután, ahol méltó keretek között tudják meghúzni a fülét. Mondván: - Isten éltesen, még vagy ennyi ideig! Az egyik munkatárs a hétvégi házát is felajánlotta, meg a segítségét, az ezzel járó beszerzéshez, főzéshez. Kötélnek állt. Jól is sikerült ez a születésnapi buli, csak az volt a baj, hogy másnap reggel fejfájással állított be dolgozni. A negyvenedik születésnap elmúlt, de az ottani események miatt jött fejfájás, nem.

*

Minden ember életében – legalább egyszer – a vehemensebbeknek, úgy mondják többször, eljön a szerelem. A szerelem valami csodálatos érzés, állapot. Aki ebbe – a „csapdába” – egyszer beleesik, az megéli az élet hidegét és melegét, egyszerre. Azért egyszerre, mert azt mondják, nem lehet külön-külön érezni a szerelemnek csak a melegét, vagy csak a hidegét. A szerelem az gyötrelmek, de aki ezt a gyötrelmet átéli, annak az maradandó lesz, egész életében. Petőfi Sándor írja: „zeng tehát, zengj, édes lantom, / légy vihar, mely haragában / Őszi tölgyeket szakít, / Légy tükör, melyből reám néz / Egész, egész életem. / Melynek legszebb két virága / A múlandó ifjúság s a / Múlhatatlan szerelem.”

*

Járom a várost, úgy mint lakója, de néha megpróbálok átváltani és turistának képzelem magam. Ez utóbbi abból a szempontból is izgalmas játék, hogy mit veszek észre, belőle? Az épületei tűnnek fel először. Sok a régi ház, köztük néhány gondozott, tatarozott. Korukra kérdezek és kitűnik, hogy nem egy már legalább kétszáz éves. Ez legalább öt emberöltőnyi távolság. Ezt az épületet látta még élete során az apám, nagyapám, ükapám, szépapám. Nemes gesztus a város részéről, hogy óvja, félti ezeket az épületeket. De emlékszem sok szép régi házra, amelyek a múlandóság áldozatai lettek. Egyszerűen lebontották őket, különböző érdekek erősebb érvényesülése miatt. Aztán építettek a helyébe modern kivitelezésű, a kort képviselő, netán szolgáló épületet. Amely öt, tíz év távlatából, már is el

akar múlni, mert falai repedezettek, bomlanak, töredeznek. Aztán a múlandóság jegyében joggal kérdezhetik, hol vannak a derék, régi építőmesterek? Ők is, koruk miatt, elmúltak?

*

Az időt a múlandóság jellemzi. Az a fajta múlandóság, amely megállíthatatlan. Sokszor elképzeltük, hogy csak már az a bizonyos nap jönne el. Talán azért, mert azt a napot, nagyon akarjuk, hogy itt legyen. Vagy ennek a fordítottja, hogy ne menjen el az idő, mert ez a perc fontos számunkra. Szép, érzelmekkel teli, de az idő múlása, könyörtelen. Kosztolányi Dezső is ennek jegyében írta: „az óra áll / És száll a pillanat, / eltűnnek a napok, múlik az év.”

*

Rózsika sem volt már fiatal. Közel volt a hatvanhoz. Itt a Patkó kocsmában csak mindenki Rózsikának ismerte, meg azt a történetet, amely egyenlő volt vele. Háromszor ment férjhez, de egyikkel sem volt kibékülve. Mindegyiknek valami baja volt. Szült öt gyereket, a legidősebb is elmúlt negyven éves, a legkisebb pedig, most töltötte be tizenhatodik évét. Ha a múlttól, az életéről beszélt, mégis eszébe jutottak az udvarlások, a különleges találkák, az együtt töltött nyarak, szenvedések, örömök, a múlt. Az átélt idő, amely lepergett, elfolyt és nem tér vissza már, csak az emlékekben. Múlandó volt az ő élete is, mint mindenkié. Ilyenkor, mikor emlékeiről beszélt, az a fiatal Rózsika jutott eszébe, akiről egykoron Petőfi Sándor így írt: „A kis asztal mellett egy ifjú s egy lányka / Fiatal pár, nem is a múlt időt hányja.” Mással voltak elfoglalva.

*

A születés egy rendkívül szép pillanat. Egy új élet keletkezése, létrejötte. De ez a pillanat egyben az elmúlásnak, a múlandóságnak is a kezdete, mert ebben a csodás kezdetben benne van a végnek, a befejezésnek, bármely percben bekövetkező elmúlása. Felemelő és szomorú is egyben. De erre lettünk rendeltetve, sorsunk szerint, egyenes vagy éppen görbe utakon, kinek-kinek: - érdeme szerint. Petőfi Sándor írja „Élet, halál” című versében: „Boldog, kinek fejére / Az ég oly sorsot mért, / Hogy bor – s leányért éljen / És haljon a honért.”

*

- Egyszer minden elmúlik! – mondták neki idősebbek. Ezt ő hosszú éveken keresztül, sohasem akarta tudomásul venni. Most, elért egy kort, hetven éves lett. A megszólítás is

bácsira váltott. Azt nem mondja neki mostanában senki: - Köszönöm, fiatalember! A szex már nehezen megy, ezt tényleg be kell látnia. Nem a módszerrel van a baj, a „tehetség” párolgott el. Régebben Don Huannak képzelte magát, hitte is ezt, mert a hódítások, rendre bejöttek. Ma már csak az agya reagál a dolgokra, a képek, élmények előjönnek, de az már csak ábrándozás. A csajokra, sorba, mindre emlékszik. Ez a szép érzés, a vágyra való hajlam, készség, elmúlt. Lepergett, mint orsóról a cérna és ezt a spulnit, többé már nem lehet visszatekerni. Tóth Árpád írja bölcsen: „Elkopik az ember, / Elvásik az élet, / Édes szerelemmel / Én már sohase élek.”

*

A magyar nyelv kifejezései között találjuk az enyésző félben, tűnő félben használatos fogalmakat. Az elmúlást jelzik, mégpedig a kezdeti szakaszát. Itt az jut az ember eszébe, hogy az utóbbi években erre sajnos sok példát találhatunk. Okait most nem is akarom keresni, taglalni, de szomorú tényként kell megállapítani, hogy e fogalmak a magyar falvak körül tűnnek fel. Bezárják az iskolát, más településekhez csatolják, bezárják a postát, vasúti szárnyvonalakat szüntetnek meg, ritkítják a buszjáratokat. Kezdenek elnéptelenedni a kis települések, sok az üres, árván, lakó nélkül maradt ház. Itt csak a szél cikázik árván a ház körül, mintha keresne valamit.

*

Világunk – ugye, maga a Föld – évezredek óta létezik, él, változik. Korok jönnek, mennek, évszázadok váltják egymást. Az emberiség megéli, átéli történelmi korszakait. Hősök, vezérek, hódítók fémjelzik az utat. De ebben a permanens fejlődésben benne van az elmúlás visszavonhatatlan ténye is. Berzsenyi Dániel „Múlandóság” című versében erről így ír: „Most a gyászos romladékon / Bús éjszakák borongnak,/ És a borzasztó tájékon / Bágyadt szellők zokognak.// Így múlik el a világnak / Minden gyönyörűsége! ... Hősök márvány sarampóit / Az idő eltemeti, / S a fél világ hódítóit / Feledékeny por fedi.”

*

Röviden summázhatjuk: a világ, benne minden múlandó. Ez így ugyan nagyon szomorú és lehangoló. Maga az ember, azért nem ilyen, van bizodalma, elképzelése a jövőről. Elfogadja az elmúlást, a múlandóságot, de csak azzal a feltétellel, hogy helyébe új, szebb jön! Ezt az örök megújulást, évezredek bizonyítják számára.

Velünk született életerő

Az *életerő* definícióját, ha szeretnénk megfogalmazni, akkor arra kell gondolnunk, hogy az élő szervezetnek, erőfeszítésekben, küzdelmekben megnyilvánuló, belső képességéről van szó. Ez az univerzális erő az *életerő*, *életenergia*. Más néven: chi, ki, mana, prana, pneuma, od, orgon, elan-vital, bio-energia, kozmikus energia, akra, asztrál-fény, nullpont energia, stb. Minden ősi kultúra más-más néven illette és ehhez megfelelő elméletet is kreált, de ez volt a lét alapja. Minden ebből az energiából épül fel és ez hatja át. Népies, köznyelven fogalmazva, aki rendelkezik ilyen képességgel – életerővel – az életbe tud maradni, fejlődni és képes a káros hatások ellen védekezni. Vörösmarty Mihály írta egyik versében: „*Én szültelek, álltam / Bölcsötök előtt, / Emlékeim adának / Új életerőt.*” Berzsenyi Dániel szerint: „*Nézd, új öröm s újult életerő / Száll hegyekre, száll most völgyekre.*” Kossuth Lajos szavai szerint: „*Tartósság ... életerő, csak a népben van.*”

*

N. Rozália 55 éves volt, amikor egy nagy betegségben elvesztette férjét, megözvegyült. Két leány gyermeke már korábban férjhez mentek, az ország másik felében laktak. Rozália néni, mert így nevezték a faluban, *a gyász ellenére sem veszítette el életkedvét, életerejét*. Aktívan bekapcsolódott a falu, közösségi életébe. Sütő, főző versenyeket szervezett, más háziasszonyok bevonásával, még a saját lakását sem sajnálta birtokba venni, a cél érdekében. Évek múlva ebből alakult ki egy olyan hagyomány, mely szerint minden év február első vasárnapján a környező falvak főző asszonyainak bevonásával, töltött káposztafőző versenyt rendeztek. A kész, ízében, színében, illatában pompázó töltelékek evése, a lakók aprajait és felnőtteit egyaránt ide vonzotta. Ilyenkor a kultúrház olyan volt, mint egy nagy lakodalom, sokak öröme.

*

T. Adél 24 éves volt, amikor belépett a kereskedelmi céghez, titkárnői beosztásba. Itt barátkozott össze Ő. Lászlónéval, aki elmúlt már negyven éves. A korkülönbség sosem volt akadály, hogy a két nő jókat beszélgessen, vagy éppen egy-egy rendezvényre még együtt is menjenek el. Ő. Lászlóné sokat beszélt a fiáról, aki éppen most töltötte be a 25. évét. Az édesanya elmesélte, hogy a fia tízéves kora óta sportol. Az úszást választotta és már többször szerepelt országos bajnokságokon. T. Adél titokban kíváncsi volt erre a

fiatalemberre, de félve kérte az idősebb kolléganőjét, hogy mutassa már egyszer be a fiát. Aztán váratlanul erre is sor került. T. Adél egy csinos, *életerős férfivel találta magát szembe* az ismerkedésnél.

*

M. Géza apósa két éve halt meg, közel a nyolcvan évéhez. A felesége örökölte meg az öreg házát, meg a hozzá tartozó hatalmas, háromszáz szögöles kertet. Gondolta is, sok gondja lesz még ezzel, nyugnek szakadt a nyakába, jó lenne túl adni rajta. Sajnos azzal nem számolt, hogy faluhelyen, főleg ha távol is esik a várostól, a mai viszonyok között, egyelőre senki nem vesz házat, főleg ilyen nagy telekkel. M. Géza és felesége két évig abban reménykedett, hogy majd csak akad vevő erre az ingatlanra. Sajnos nem kellett senkinek. Ekkor határozta el M. Géza, hogy a kertet beülteti csemetefákkal, tíz év múlva ő is nyugdíjas lesz, legalább majd munkát ad a gyümölcsös. Ezt azzal alapozta meg, hogy válogatott, *életerős csemetéket ültetett el*, így biztos volt a sikerben.

*

Z. Pálnak ebből a házasságából fia született. Boldog is volt, hiszen az előzőből már három lánya viselte a nevét. Büszke is volt a fiára, mindenkinek dicsekedett. Füzetnyi fényképet hordott magával és büszkén mutogatta. Valaki megkérdezte naivan: - Mit csinál most a fiad? Z. Pál velősen válaszolt: - *Szopik, sír, rugdalózik. Látod ez egy életerős fiú, az én fiam!*

*

Z. Zita a napokban ünnepelte huszonegyedik születésnapját. Ez egy szerencsés szám, de Zita is szerencsés, mert a sors csinos külsővel, pompás alakkal, jó természettel áldotta meg. Mind ennek tudatában is van, hiszen a vágyakozó férfi tekintetek tűzében kell élnie. Ez sokszor már-már zavaró számára, de amíg lehet él is vele. Csavargatja is a férfiak gyenge nyakra akasztott fejait. Ők pedig csettintenek nyelvükkel és *megcsodálják ezt az életerős „Évát”*.

*

Sokféle módon megközelített univerzális erő közül példaként említsük meg az akupresszúrát, amely a legfrissebb tudományos kutatások közül hun „találmány”. Százával találtak ugyanis rovásírással megírt tűtartókat avar kori sírokban. Az akupresszúra a meridiánok – magyarul energetikai pályák – mentén található akupunktúras pontok, nyomással (kézzel, tűvel) masszírozással való kezelése. Mivel ez a módszer keletről

származik, mai megközelítéssel nevezhetjük „keleti welnes”-nek is. *Említhetnénk más életerőt fokozó gyakorlatok sokaságát, de összegezve mégis az jön ki ezekből a „módszerekből”, hogy nagyon fontos a mozgás, a szunnyadó energiák felszabadítása. Egy kínai mondás szerint: „Legyen naponta legalább egyszer, verejtékes a homlokod.”*

*

„Színek nélkül, akárcsak napfény nélkül, elképzelhetetlen lenne az élet. A néhány hónapos tél is megviseli az idegrendszert, ha a megszokottnál kevesebb színnel találkozunk a környezetben. A terapeuta szerint az, aki ismeri és szereti testét, lelkét, valamennyi színnel összhangban van. Természetesen mindenkinek van kedvenc színe, ami gyakran változik és többször vissza is tér. A férfiak általában kedvelik, és szívesen viselik a barnát, annak valamennyi árnyalatát. Ez a földhöz, a földi javakhoz való ragaszkodást jelenti. Minden életszakaszban és élethelyzetben különböző színek jellemzik az embert. A csecsemő először a piros színnel ismerkedik, ez jelenti az etetést, a gondoskodást, a gyerekkort. A nyiladozó értelem színe a sárga, a testfelfedezések folyamatáé a naracs sárga. Az apához és anyához fűződő viszonyok mellett a társ megjelenésére a zöld, a szerelemre a rózsaszín a jellemző.” (részlet: Hegedűs Eta egészségtartó könyvéből). Megjegyzés: nem is gondoltuk volna mélyebben, hogy a *színeknek is jelentős feladat jutott az életerő folyamatban.*

*

N. József már öreg volt, több mint 80 éves. Betegen feküdt egyszobás kis házában. Elhagyatott volt és szomorú. Felesége tíz éve itt hagyta, a gyászon átevickélve, megmaradt életereje. Nem is volt beteg, bírta magát, dolgoztatott a kertben, zöldségfélét termelt és azzal kijárt a piacra. Ez jóféle elfoglaltság volt számára, mert ott találkozott és beszélt emberekkel, meg az így szerzett kis pénzzel kiegészítette kevéske nyugdíját. Az utóbbi hónapokban érezte, hogy elfogy az életereje. Ebben az állapotban meglátogatta egy rokona és távozóban csak annyit mondott, mikor kérdezték tőle, hogy van az öreg? – *Nincs benne semmi életerő!*

*

Cs. Csaba autószerelő volt egy dunakanyari szervizben. Sajnos csak volt. Negyvennyolc évesen érte a halál. Eddig nem volt gond az egészségével, legalább is azt hitte, hitték többen is. Rendesen megjelent a munkába, jó szakembernek ismerték. Nagy tervei voltak az életben, most fejezte be családi házának építését. Mindig mondta a többieknek: - A

házavatóra titeket is meghívlak! Bográcsba gulyás lesz, meg sörből annyi, hogy öt nap alatt sem tudjátok meginni! A tűz fel sem lobbant a bogrács alatt, Cs. Csaba szíve megállt, váratlanul távozott. Ezt úgy összegezték, szomorúan: - *Életereje teljében, itt hagyott bennünket!*

*

Az életerő életünk végéig „éltet” bennünket, de mi van akkor, ha ez az erő elfogy? Mondják is *életfogytig volt benne erő*, addig, amíg az élet meg nem szűnt benne. Közismertebb ezzel szemben a bírói ítékezés során kiszabható büntetési forma: *az életfogytiglan*. Ez egy markánsan megfogalmazott büntetési tétel, a legsúlyosabb! Az elítéltnak büntetését az adott börtönben (cellában) addig kell töltenie, amíg élete meg nem szűnik, haláláig, *amíg testéből az életerő, el nem távozik*.

*

Az életerő áramlását, minősített meglétét nagyban meghatározza az egyén életfelfogása is. Ez azt jelenti, hogy milyen a véleménye, felfogása az életről, a társadalomról, az emberi viszonyokról. Hogyan vélekedik az értékekről (emberi – anyagi dolgokról) és ebben milyen az alapvető magatartása. Mert, *ha összegezzük az életről alkotott felfogásunkat, azok minősítik is az adott egyén életerejét*. Beszélünk egészséges életfelfogásról, de van hagyományos, haladó, idealista, józan, maradi, marxista, polgári, szocialista, úri és még sorolhatnánk a különböző életfelfogások sorát.

*

Az életerő tobzódásában „szenvető” egyén, ha erejét „jól hasznosítja”, ebből az állapotból még szerencsésen, pozitív végeredménnyel is kijöhet. Ezt a definíciót lehetne alkalmazni az olyan emberekre, akiket a köznyelv – *életművészek* – titulál. Az életművész olyan ember, aki az élet szabta körülményeket (háborús időszak, békésebb gazdasági éra, válságos időszakok), az átlagot felülmúló okossággal, célszerűséggel és ügyességgel hasznosítja a maga javára. Sajnos ilyen „életművészekkel” jelen életünk során is volt szerencsénk – elég sokkal – találkozni.

a szerző fotója

Ezeket a riportokat ténylegesen olyan szándékkal írtam, mintha egy-egy élethelyzetről fényképet készítettem volna. A riporternak (az írónak) ezeket a „fotókat”, hogy azért reálisak, hitelesek legyenek az élethez, betűkkel kell megpróbálnia, leírnia.

Minden riportnál erre törekedtem, bizonyára eltérő sikerrel, de hűséggel és igyekezettel.

a szerző